القرآن الكريم

ކީރިތި ޤުރްއާނުގެ

ތަފްސީރު

ޖަޢުފަރު ފާއިޖް

سُورَةُ الْحِجْر

سُوْرَةُ الْحِجْرِ އަކީ މައްކީ ސޫރަތެކެވެ. މި ސޫރަތަކީ، ކީރިތި ޤުރުއާނުގައިވާ الْمَثَانِي ގެ ސޫރަތްތަކުގެ ތެރެއިން ތިންވަނަ ސޫރަތެވެ.[1] الْمَثَانِي ސޫރަތްތަކަކީ، سُوْرَةُ ق އިން ފެށިގެން سُوْرَةُ النَّاسِ ގެ ނިޔަލަށް އައިސްފައިވާ ސޫރަތްތައް ކިޔަވައި، ސަތޭކަ އާޔަތަށްވުރެން ގިނަ ކޮންމެ ސޫރަތްތަކެވެ.[2] الْمَثَانِي ސޫރަތްތަކުގައި ވަނީ، الله ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުތަކާއި، ނަހީފުޅުތަކާއި، ހަނދާންކޮށްދެއްވުމާއި، ކަންތައްތަކާއި، ބައްދަލުތަކާއި، އެ ނޫން ވެސް ބުނުއްވުންތަކާއި، އިސްތިޤާމަ އުންމަތްތަކުގެ ދިރުމުގެ ވާހަކަތަކާއި، ނަބިއްޔާއި ސުވަރުގޭގެ ވާހަކަތަކާއި، الله ﷻ ޢަދުލުވެރިކަމާ ބެހޭ މިސާލުތަކެވެ.

އަދި އެ ހިދާޔަތާއި ވާހަކަތަކެއް الْمَثَانِي ސޫރަތްތަކުގައި ގިނަގިނައިން ތަކުރާރުކުރައްވައިފައި ވެއެވެ.[3] މި ސޫރަތުގައި ވަނީ 99 (ނުވަދިހަ ނުވަ) އާޔަތެވެ. އޭގެ 6 (ހަ) رُكُوعެވެ. މި ސޫރަތަކީ، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ 15 (ފަނަރަ)ވަނަ ސޫރަތެވެ. މި ސޫރަތް ބާވައިލެއްވުނީ، سُوْرَةُ يُوسُف އަށް ފަހުގައެވެ. މި ސޫރަތަށް، سُوْرَةُ الْحِجْرِ މި ނަން ކިޔުނީ، ޘަމޫދުގެ އަހުލުވެރިންގެ ގައުމު، صَالِحُ عليه السلام ރަސޫލުކަމާއިގެން ފޮނުއްވުމުން، އެ ރަސޫލާގެ ރަސޫލުކަން އެބައިމީހުން ދޮގުކުރުމުން، ހިލަގެ ވަށުގެ، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ކާރިސާގެ ގަދަފަދަ އަޑު ގަނޑެއް ފޮނުއްވައި، އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރެއްވި ވާހަކަ، މި ސޫރަތުގެ އައްޑިހަވަނަ އާޔަތުން ފެށިގެން އައްޑިހަ ހަތަރުވަނަ އާޔަތުގެ ނިޔަލަށް އެވާ ފަސް އާޔަތުގައި، الله ﷻ ބަޔާންކުރައްވައިފައި ވާނެއެވެ.

1– مَوْقِعُ الْمُصْحَفِ الْإِلِكْتُرُونِي التَّعْرِيفُ بِالسُّوَر

2– تَفْسِيرُ جَامِع الْبَيَانِ لِلْإِمَامِ مُحَمَّدِ بْن جَرِيرِ الطَّبَرِي وَسُنَنُ التِّرْمِذِي لِلْإِمَامِ أَبِي عِيسَى مُحَمَّدِ بْن عِيسَى التِّرْمِذِي وَسُنَنُ أَبِي دَاوُد لِلْإِمَامِ سُلَيْمَانَ بْنِ الْأَشْعَثِ السِّجِسْتَانِي

3– تَفْسِيرُ جَامِع الْبَيَانِ لِلْإِمَامِ مُحَمَّدِ بْن جَرِيرِ الطَّبَرِي وَالنُّكَتُ وَالْعُيُونُ لِلْإِمَامِ الْمَاوَرْدِي وَالْهِدَايَة إِلَى بُلُوغِ النِّهَايَةِ لِلْإِمَامِ أَبِي مُحَمَّدِ مَكِّي بْنِ أَبِي طَالِبِ الْقَيْرَوَانِي ثُمَّ الْأَنْدَلُسِي الْقُرْطُبِي

އަދި ނުހަނު ބިރު އަދި އުނދަގޫ ހިލާގި ބާރުކަ ކަމުގައި އެބައިމީހުން ފުވާތުކަ،
ފަރުބަދަތަކުގެ ކަނޑައިހަދާފައިވާ ގޭގެދޮރު ހަދައި އުޅުން ބާރުކަ ކަމުގައި
އެބައިމީހުން ވިއެވެ. އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުން ހިތްގައި، އަމާންވެގެންވާ ބާވާ،
އަބަދުގެއަބަދަށް، އެ ތަނުގައި، އެ ގޭގެދޮރުތަކުގައި އެބައިމީހުންނަށް ދިރިއުޅެވިދާނެ
ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް، الله ﷻ ގެ ޢަޛާބު އައި ހިނދު، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި
އާރާއިބާރާއި، ކުޅަދާނަކަމާއި، އެ ބައިމީހުން ބިނާކުރި ފަރުބަދަ ގޭގެދޮރު
އެބައިމީހުންނަކަށް އެއްވެސް ކަމެއް ފުށްދަރައެއް ނުދިނެވެ. ދަންނާށެވެ! ހިޖްރުގައި
އުޅުނީ، ޘަމޫދު ޤައުމުގެ މީހުންނެވެ. އެ ރަށަކީ، މަދީނާއިން ޝާމަށް ކަރައަށްދާ
މަގުމަތީގައި އޮންނަ ރަށެކެވެ. އަދި وَادِي الْقُرَى ގެ ހަމަތަކުގެ ތެރެއިން، އެ ރަށާ
އެންމެ ކައިރީގައި މިހާރު އޮންނަ ރަށަކީ، الْعَلَاءُ އެވެ.

އަދި މި ސޫރަތުގައި، الْحُرُوفُ الْمُقَطَّعَةُ ގެ އަކުރުތަކުން ފެށިގެންވާ ސޫރަތްތަކުގެ ތެރެއިން
ސޫރަތެއް ވެސް ވެއެވެ. މި ސޫރަތް ފެށިގެންވަނީ، (ا ل ر) މި އަކުރުތަކުންނެވެ.[4]
އަދި، الله ﷻ ގެ ރިވެތި އިސްމުފުޅުތަކުގެ ތެރެއިން، الله މި އިސްމުފުޅާއި، الْغَفُورُ
މި އިސްމުފުޅާއި، الرَّحِيمُ މި އިސްމުފުޅާއި، الْخَلَّاقُ މި އިސްމުފުޅާއި، الْعَلِيمُ
މި އިސްމުފުޅާއި، މި ފަސް އިސްމުފުޅު މި ސޫރަތުގައި އައިސްފައި ވެއެވެ.

ފަހެ، މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި ސޫރަތުގައި ވަނީ، އިސްލާމީ ޢަޤީދާގެ އަސާސީ
މައުޟޫޢުތަކުގެ ވާހަކައެވެ. އަދި ވަޙީން ފާއްސަކޮށް، الله ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަމުގެ
ވާހަކައެވެ. އަދި ރަސޫލުކަމާއި ނަބިއްކަމުގެ ވާހަކައެވެ. އަދި ހަޝްރުވުމާއި މަރުވުމަށްފަހު
އަލުން ދިރުއްވުމާއި، ޖަޒާދިނުމާއި ޙިސާބުކުރުއްވުން ކަމުގެ ވާހަކައެވެ.

4- مَوْقِعُ الْمُصْحَفِ الْإِلِكْتْرُونِي التَّعْرِيفُ بِالسُّوَرِ

އަދި އެކިއެކި އުންމަތްތަކުގެ މީހުންގެ ގާތަށް ރަސޫލުން ފޮނުއްވުމުން، އެ އުންމަތްތަކުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ރަސޫލުން ދެއްވި ދަޢްވަތަށް ފުރަގަސްދީ، އެ ރަސޫލުންނަށް އުނދަގޫކޮށް، ދުއްތުރާކަމްދީ، އެ ރަސޫލުންނަށް މަލާމާތްކޮށް ފުރައްސާރަކުރި މުޖުރިމުން، ހުރިހައި ޢަޛާބުގައި ވެސް، ހަލާކުވެ ނިމިދިޔަ ގޮތުގެ ވާހަކަ، މި ސޫރަތުގައި، اللهُ سُبحانه وتعالى ބަޔާންކުރައްވައިދެއްވައި ވެއެވެ. ކަން މިހެން ހުރުމާ އެކު، މި ސޫރަތް ފަށްޓަވައިފައި ވަނީ، މުޙައްމަދު ﷺ އަށް ދެއްވުނު ރިސާލަތު ދޮގުކުރި މީހުންނާ ބެހޭ ގޮތުން ބާވައިލެއްވުނު އިންޒާރުތަކާއި ވަޢީދުގެ ބަސްފުޅުތަކުންނެވެ. އެ ބަސްފުޅުތަކުގައި ވެއެވެ.

“އޭ ރަސޫލާއެވެ! ކައިބޮއި ހެދުމާއި، ދުނިޔޭގެ ވަގުތީ އުފަލު ލިބިގެން މަޖާކެޅުމަށް، އިބަ ރަސޫލާ އެ ކާފިރުންނަށް ދޫކޮށްލައްވާށެވެ! އަދި ދޮނި އުންމީދުތަކުގައި އުޅެގެން ތިބުމަށް ވެސް، އިބަ ރަސޫލާ އެ ކާފިރުންނަށް ދޫކޮށްލައްވާށެވެ! ފަހެ، އެ ކަންތައްތަކުގެ ނުބައި ނަތީޖާ، ނިކަންހުރެ އެބައިމީހުންނަށް ފަހުން އެނގޭނެހުށްޓެވެ.[5]

ދެން އެއަށްފަހު، މި ސޫރަތުގައި ވަނީ، އުޑުގައި ތިއްބަވާ މަލާއިކަތުން ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅުތަކުގެ އަޑު އަހަން ބަލައި ޖިންނިންގެ ތެރެއިން ބަޔަކު އުޑުގެ ކައިރިއަށް ގޮސް އުޅުމުން ވައްކަންކުރުމަށް ފަހު، އުޑުގެ ހަބަރުތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް އަޑުއަހައިލާއިރު، ހަދަހަދައިގެން އެ ޚަބަރުތައް އިންސާނުންނަށް ދީ އުޅެނިކޮށް، އެ ކަން މަނާކުރެއްވުމުން ގޮތުގެ ވާހަކައެވެ.

އަދި އުޑާއި ބިމާ އަދި އެ ދެމެދުގައިޖެހޭ ވަޔާއި، އެ ދެމެދުގައި އުފެދޭ ވިލާތަކުގެ ވާހަކައާއި، ދިރުއްވުމާއި، މަރުގެންނެވުމާއި، ހަށްފުޅުތަކަށް ފަނާކުރެއްވުމަށް ފަހު، އަލުން ދިރުއްވުމާއި މަޙްޝަރަށް ގެންނަވާ ކަމުގެ ވާހަކަ، މި ސޫރަތުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ.

5– مَوْقِعُ الْمُصْحَفِ الْإِلِكْتْرُونِي التَّعْرِيفُ بِالسُّوَر

ސަވާބު ދެއްވުމެވެ. އެ ހުރިހައި ކަމަކުންވެސް، اللهُ ﷻ ގެ ހަރަކާތްތަކުގެ
ޤުދުރަތާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ވަޙީދުވަންތަކަމާއި، މާތްވަންތަކަން ދިއްލާވަނީ އެނގި
ކަރަވަރުވެގެންދެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި ސޫރަތުގައި ވަނީ، ތެދުމަގުގެ ވާހަކައާއި
ޖެހިލުންތެރިކަމުގެ ވާހަކައެވެ. އެ ވާހަކަ އައިސްފައި ވަނީ، ނަބީންގެ ތެރެއިން،
آدَمُ عليه السلام އުފެއްދެވުމާއި، އެ ނަބިއްޔާއަށް ސަޖިދަކުރުމަށް މަލާއިކަތުންނަށް،
اللهُ ﷻ އަމުރުކުރެއްވުމުން، އެ ނަބިއްޔާއަށް މަލާއިކަތުން ކުރެއްވި އިޙްތިރާމުގެ
ސަޖިދައިގެ ވާހަކައިގައެވެ.

އަދި، آدَمُ عليه السلام އާ އިބިލީސް ބޮޑާވެރިވެ، اللهُ ﷻ ގެ އަމުރުފުޅަށް އުރެދި
ނުކިޔަމަންތެރިވެ، آدَمُ عليه السلام އަށް ސަޖިދަކުރުމަށް މަނާވެގެން، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅަށް
ފުރެދިއަދި، آدَمُ عليه السلام ގެ ދަރިފަސްކޮޅުން އަންނަ ގިނަ މީހުން މަގުފުރެއްދުމަށް
ކުރުމަށް ބުނެ، އިބިލީސް ކިޔާ ވައުދުގެ ވާހަކައިގައެވެ. ދެން އެހެންކަމުން،
މި ސޫރަތުގައި ވަނީ، ބައެއް ރަސޫލުންނާއި، އެ ރަސޫލުންގެ އުންމަތްތަކުގެ ހާލަތުން
ރަސޫލުންނަށް މިދިޔަ ގޮތުގެ ވާހަކަތަކެވެ. އަދި، مُحَمَّدُ ﷺ ގެ ގައުމުގެ ހާލަތުގެ މައްޗަށް،
އެ ރަސޫލާއަށް ނަސޭހަތްތެރިވުމާއި ކަން ތަން ގެންގުޅުމަށް، އެ ވާހަކަތަކުން، އެ ރަސޫލާއަށް
ހިތްވަރުދެއްވުމަށެވެ.

އެހެންކަމުން، މި ސޫރަތް ނާޒިލުވެވަޑައިގެންނެވީ، رَسُولُ اللهُ ﷺ އަށާއި، އެ ރަސޫލާގެ
އުންމަތަށް ދަތިވެ، ކާފިރުން ދެރަކުރުމަށް ފުރަތަމަ މަކާގައި ގިނަ ފިތުނަތަކެއް ދިމާވީ
ދުރުދުރުވެގަތުމުގެ، އިސްލާމް ދީނުގެ ދަޢުވަތުދެއްވުމުގައި ދިމާވި ދަތިތަކުން،
އެ ރަސޫލާއަށް ކުރެއްވުން އަމުރުކުރެއްވުމެވެ.

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ރަސޫލާއަށް ފުރައްސާރަކުރާ މީހުންގެ ނުބައިކަމުން، އެ ރަސޫލާ ރައްކާތެރިކުރައްވާނޭކަން އަންގަވައި، އެ إلهއަށް އަޅުކަންކުރައްވުންމަތީ ސާބިތުވެ ހުންނެވުމަށް، އެ ރަސޫލާއަށް، އެ إلهُ ކުރައްވާ އަމުރުފުޅުންނެވެ.6

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ އިސްމުފުޅުގެ ބަރަކާތުން ފަށަމެވެ. އެއީ، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ބަސްފުޅުން ވަޙީކުރެއްވި، މި އަޔާ ކުރާން މި ގަސްތުކުރާ ހެޔޮ ބަޔަކު ނިކުމެކަން ދަންނަން އެ ކަލުމަގައި ދުލިހުރުމުގެ ހެޔޮ ތަނބުޖެހޭ ދުއްވައި މި ހަޔަތު ޤަބޫލުކުރުއްވުން އަދު ބާރުގަދައެވެ. الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އީ، އެ إلهއަށް ކިޔަމަންގަނޑު އަޅުގަނޑުމެނާއި، ކިޔަމަންތެރިވާ އަޅުގަނޑުމެން، އަދި އަންގަވާ ހެޔޮކަންތަކުން، ދުނިޔޭގައި ކުރިއަރާ ހިތްޖެހުމަކީ ދީނާއި، ރަސޫލުންގެ އިލާއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި އުފާވެރި، އެ إلهއަށް ކިޔަމަންވާ އަޅުގަނޑު، އާޚިރަތުގައި ނަސީބު އޮތުމަކީ ރަޙްމަތުގެ إلهއެވެ.

الٓرۚ تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ وَقُرْءَانٍ مُّبِينٍ ﴿١﴾

{1} މި ސޫރަތް ފެށޭ ތަނުގައި މިވާ، (ا ل ر) މި އަކުރުތަކާ އަދި މި ސޫރަތް ނޫން
އެހެން ބައެއް ސޫރަތްތަކެއް ފެށޭ ތަނުގައިވާ މި ފަދަ އަކުރުތަކަކީ، الْحُرُوْفُ الْمُقَطَّعَةُ ގެ ތެރޭގައި
ހިމެނޭ އަކުރުތަކެކެވެ. އެ އަކުރުތަކުގެ މާނައާއި މުރާދު ދެނެވޮޑިގެންވަނީ، ހަމައެކަނި
الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އެވެ. އެއީ، އިލާހީ ސިއްރެކެވެ. މި އަކުރުތަކަކީ، އިޢުޖާޒުގެ މާތްކަން ބޮޑު
ފުޅުގެ އާޔަތްތަކެކެވެ. އަދި މި އާޔަތްތަކަށް އޮޅުނު އެކުލެވިފައިވާ ފުރިހަމަކަމާއި
މި އާޔަތްތަކުގައިހުރި ފަސާޙަތާއި ބަލާޣަތުގެ ބޮޑުކަމުން، މި ފަދަ އެއްވެސް އާޔަތެއް ވެސް
ގެނައުމަކީ، އެއްވެސް މަޚްލޫޤަކަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން ކަން އަންގަވާ ކަމަށްވެއެވެ.

6- صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخِ مُحَمَّدِ عَلِي الصَّابُونِي

ޤުރުއާނު، މި އާޔަތްތައް ބާވައިލެއްވީ، ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ބަސްފުޅުތަކުންކަން ސާބިތުކުރުމަށެވެ.
އަދި މިއީ، ތެދުމަގަށް ހިދާޔަތްދެނިވި، ޝާފީ ކާފީ ޤުރްއާނުގެ އާޔަތްތަކެވެ.
އަދި އެ ފޮތުގައި ބާރުއަޅުއްވައިފައި ވަނީ، ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ އެއްކައުވަންތަކަމާއި
މީސްތަކުންނަށް ޖަޒާއި، އެ إِلٰه ބާވައިލެއްވި ޝަރީޢަތް ބުނުއްވުމަށެވެ.[7]

رُّبَمَا يَوَدُّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَوۡ كَانُواْ مُسۡلِمِينَ ﴿٢﴾

﴿2﴾ ދުނިޔޭގެ ޙަޔާތުގައި، ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް އުރެދި، ނުކިޔަމަންތެރިވި، ކާފަރުވެރިން އާޚިރަތުގައި
މުސްލިމުން ކުރެ ކާމިޔާބުކަމުގެ ސަވާބު، އާޚިރަތް ދުވަހުން އެބައިމީހުންނަށް ފެނުމުން ހުރެ،
އެބައިމީހުން ނަހަތާއިން ނުކުންނަމަން ކާފިރުންނަން ވެރުންނުން، އެ ބަޔަކުން ނުކުތުމަން
ނުހަނު ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރާ ބާރުތި، އެ ކާފިރުން ބޭނުންވާނެވެ. ދުނިޔޭގައި އުޅުނިއިރު،
ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކޮށް ޤަބޫލުކޮށް، އެ إِلٰهއަށް އީމާންވެ މުސްލިމުން
ކަމުގައި ހަރުދަނާވީ ނަމަ، މިއަދު ކިޔަނި ހަރުދާވެވިސްނާއެއްވޭތޯ! އޭރުން، އެ ކަން
އެ ވަގުތު ކުރުވުން ނަމަ، ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް އުރެދި ނުކިޔަމަންތެރިވި މުސްލިމުންގެ މީހުން
ނަރަކައިން ނުކުތު ކުރަފައިން ތިމާގެފަހުން ވެސް މި ނަރަކައިން ނުކުމެވިދާނެއެވެ.[8]

ذَرۡهُمۡ يَأۡكُلُواْ وَيَتَمَتَّعُواْ وَيُلۡهِهِمُ ٱلۡأَمَلُۖ فَسَوۡفَ يَعۡلَمُونَ ﴿٣﴾

﴿3﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އެ ކާފިރުން ކައިބޮއި މަޖާކޮށް، ދުނިޔޭގެ ވަގުތީ އަރާމާއި
އުފާތު ލިބިގަތުމަށާއި ބޭނި އުންމީދުތަކުގައި މަޝްގޫލުވެ ހުރުން، އިބަ ރަސޫލާ
އެބައިމީހުން ދެނެގަންނާނެތެވެ!

7- صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخ مُحَمَّدِ عَلِي الصَّابُونِي وَالْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

8- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި، اللهُ ﷻ އަށް އީމާންވެ، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް އެބަހިދީރުން ކިޔަމަންތެރިންވާނީ،
ދުނިޔެއަށް ދަހިވެތިވެ، ދުނިޔެ ހޯދުމަހިގެން އެބަހިދީރުން މަޝްޣޫލުވެ އުޅޭމީހުންނެވެ.
ފަހެ، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، އެ ކާފިރުން މަޙްޝަރުކުރައްވުމުން، اللهُ ﷻ އަށް
އެނގޭނީ ނުކިޔަމަންތެރިވެ، ދުނިޔެ ހޯދުމަހިގެން މަޝްޣޫލުވެ އުޅުނުގެ ހުރިކަމާ
ގެއްލުމަކާއި ހަލާކު ހުރި، ހަމަ އެބަހިދީރުންނަށް ނިކަމެތިކަން ކަން، އެ ކާފިރުންނަށް ނިކަމެތިކަމުގެ
އެނގޭނެތީވެ.[9]

وَمَآ أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤﴾

﴿4﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާގެ ރިސާލަތު ދޮގުކުރާ ކާފިރުން އެ އުޅުނީ،
އެބަހިދީރުންގެ މައްޗަށް، ބަޔާންކޮށް ދުނިޔެވީ އެއިރުވަރެއިގެން، اللهُ ﷻ ގެ
ބަލާއިރުމެދަށް، އިބަ ރަސޫލާ ދެއްކެވުމުގައެވެ. ވީމާ، އެބަހިދީރުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ
ވިދާޅުވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ހަލާކުވުމަށް އެއްވެސް އުންމަތެއް، އެ އުންމަތެއް
ހަލާކުކުރެއްވުމަށް ބަޔާ، ޤިޔާމަތް إِلٰهُ ކަނޑައަޅުއްވައި ނިންމަވައިފައިވާ ވަގުތު
އަރުވާ ކަހިން، އެ އުންމަތެއް، ޤިޔާމަތް إِلٰهُ ހަލާކުކުރެއްވުމެވެ. އެހެންކަމުން،
ރަސޫލުންގެ ރިސާލަތު ދޮގުކުރާ ކާފިރު ބައިތަކު ހަލާކުވާ ނިމިދިޔަ، اللهُ ﷻ ގެ
ޢަޛާބުގައި އިލްމުފުޅުގައި އެ ކަމަށް ކަނޑައެޅި ނިމިފައިވާ ވަގުތު އަރުވުންނެވެ.[10]

مَّا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَـْٔخِرُونَ ﴿٥﴾

﴿5﴾ އެއްވެސް އުންމަތެއްގެ މުއްދަތު އަޖަލު ހަމަވުމުގެ ކުރިން، އެ އުންމަތެއްގެ
މުއްދަތު ނިމިދިޔުން އަވަސްކުރެއްވައި، އެ ބަދަލު، އެ إِلٰهُ ހަލާކުކުރެއްވާނެއެވެ.

---

9 - الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
10- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ހަމަ އެހެންމެ، އެ އުންމަތެއްގެ މީހުންގެ އަޖަލު ހަމަވުމުން، އެ ބައެއްގެ ނިމިދިޔުން
ފަސްކުރައްވައި، އެ ބަޔަކު ހަލާކުކުރައްވައި ކިޔަސްވާ ކުރެ އިސްކުރެވޭކަށް ވިއަސް
ފަސްކުރައްވާނެކަށް ނުވެއެވެ. އެހެނީ، އެ ހުރިހާ ކަމަކީ ވެސް، އެ ކަންކަމުގެ ވަގުތުތަކާއި،
އެ إِلٰهُ ކަނޑައަޅުއްވައި ނިންމަވައިފައިވާ ކަންކަމެވެ.[11]

وَقَالُواْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِي نُزِّلَ عَلَيۡهِ ٱلذِّكۡرُ إِنَّكَ لَمَجۡنُونٞ ٦

﴿6﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި، އިބަ ރަސޫލާގެ ރިސާލަތު ދޮގުކުރާ ކާފިރުވި މީހުން،
އިބަ ރަސޫލާއަށް މަލާމާތްކުރަން ފުރައްސާރަކުރުމުގެ ގޮތުން، އިބަ ރަސޫލާއަށް
ބުނާނެއެވެ. އޭ އެ މީހާގެ މައްޗަށް، ޤުރުއާން ބާވައިލެއްވުނު މީހާއެވެ!
ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާއީ ބުއްދިޔަށްޖެހިފައިވާ، ޖިންނި މީހަކު ކަމަށް ކަށަވަރެވެ.[12]

لَّوۡ مَا تَأۡتِينَا بِٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ٧

﴿7﴾ ދެން، ތިބާއަކީ، الله ﷻ ފޮނުއްވި ރަސޫލަކު ކަމުގައި ވިއްޔާ، ތިބާ
ދައްކަވާ ވާހަކަތަކުގައި ތިބާއަކީ ތެދުވެރިއަކު ކަމުގައި ވަނީނަމަ، ތިބާ
ދައްކަވާ ވާހަކަތަކުގެ ތެދުކަމުގެ މައްޗަށް ހެކިދެއްވާނޭ މަލާއިކަތުން،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާތަށް، ތިބާ ނުގެނެސްދެއްވީ ކީއްވެގެންތޯއެވެ![13]

مَا نُنَزِّلُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةَ إِلَّا بِٱلۡحَقِّ وَمَا كَانُوٓاْ إِذٗا مُّنظَرِينَ ٨

﴿8﴾ އަދި މަލާއިކަތުން ފޮނުއްވުމަކީ އެ ވަޙީކުރައްވާން ރައްޓެހިރުއްވައި، الله ﷻ
ވަޙީކުރައްވާތީއެވެ.

11- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِض الْقَرْنِي
12- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
13- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِض الْقَرْنِي

ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން إِلٰهُގެ ދެއްކަވަމުންދަނިކަން ޤަބޫލުކުރަން އިންކާރުކޮށް،
މީސްމަކުންގެ ގޮތަށް، ތިމަން إِلٰهُ ކޮށްދޭވާ ރަސޫލުންގެ ރިސާލަތު ތޮގުކުރާ ކާފިރުންގެ
މަސްހަރާން، ތިމަން إِلٰهُ ކޮށްދޭވާ ކަލާމާއި، ބަޔާނާއި، ވަޙީގެ ބަސްފުޅުތަކާއިގެން
ފުރުގި، ތިމަން إِلٰهُގެ މަތިވެރިކަމުން، ތިމަން إِلٰهُ ބާވައިލް ނުރަތްލަވާފައެވެ.

ޝަރީޢަތްކަންނޭވެ. އެ ރަސޫލާ ހަމަކޮށް ހުރި، އެ ރަސޫލުންގެ ރިސާލަތަށް އީމާންވާ
މީހުންނަށް، އެއްވެސް ވަގުތެއް އަދި ކަލަޔާން ކަޑަ މުހިފެތް ވިސްނަ ނުވިސްނާފައިވެ.
އަދި އެ ކަލަ މީހުންގެ މައްޗަށް ކޮށްއެވާ ބަރަކާތްގެން، ތިމަން إِلٰهُގެ މަތިވެރިކަމުން
ދަރިބައިވަރުގެތެރިން ކަލަ، ކިއެސްވާ ކަދަ ދުރުބަޔަކު ވިސްނަ ނުކެރުމެވެ،
އެ ކާފިރުން ހަރާކާތްތެރިވެދާނެއެވެ.[14]

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ٩

﴿9﴾ ހަމަކަށަވަރުން، އަންނަނިވި މީސްމަކުންނަށްދޭ ހަނދާންކޮށްދެއްވުމުގެ
ގޮތުގައި، ނަބިއްޔާގެ ރަސޫލުކަން ހަމަވުކުރެއްވި ރަސޫލާއަށް، މި ޤުރުއާން ބާވައިލެއްވީ،
ތިމަން إِلٰهُއެވެ. އަދި އެ ޤުރުއާނަށް އެއްވެސް ހުސިއްގުރެއް އަދި ކަލަޔާން ކަޑަ
ބަދަލެއް ވިސްނަ ނުގެނެވޭނެއެވެ. އަދިކައްކަ! އެ ޤުރުއާނގެ އެއްވެ އާޔަތްތައް
އަދި އެއްވެ އަކުރެއް ވިސްނަ ގެއްލިނުދާނެއެވެ. އެހެން ހަމަކަށަވަރުން، އެ ޤުރުއާން
ރައްކާތެރިކުރައްވައި ބަރަކާތްވާނީ، ތިމަން إِلٰهُއެވެ.[15]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ فِي شِيَعِ ٱلْأَوَّلِينَ ١٠

14- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
15- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿10﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އިބަ ރަސޫލާގެ ކުރީގައި އުޅެ
ގޮސްފައިވާ ޤައުމުތަކާއި، އުންމަތްތަކުގެ މީހުންގެ ގާތަށް ވެސް، ތިމަން إِلٰهُ،
ރަސޫލުން ފޮނުއްވީމެވެ.[16]

وَمَا يَأْتِيهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُواْ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١١﴾

﴿11﴾ އަދި އެބައިމީހުންގެ ގާތަށް، ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވި ކޮންމެ ރަސޫލަކާމެދު،
އެބައިމީހުން މަލާމާތްކޮށް، ފުރައްސާރަކޮށް، ޖެއްސުންކޮށްކޮށް އުޅެނެވެ. ވުމާއެކު،
އިބަ ރަސޫލާއަށް މައްކާގެ މުޝްރިކުން މަލާމާތްކޮށް، ފުރައްސާރަކޮށް، ޖެއްސުންކޮށްކޮށް
އެ އުޅޭ އުޅުމަކީ، ރަސޫލުންނާމެދު ކުރެވޭ އެއްވެސް އާކަމެއް ނޫނެވެ. ދަންނާށެވެ!
مُحَمَّدُ ﷺ އަށް މައްކާގެ މުޝްރިކުން މަލާމާތްކޮށް، ފުރައްސާރަކޮށް، ޖެއްސުންކޮށްކޮށް
އުޅުން ފެށުމުން، އެ ރަސޫލާގެ ހިތްފުޅު ހަމަޖެއްސަވައިދެއްވައި، އެ ރަސޫލާއަށް
ތަސައްލީދެއްވުމުގެ ގޮތުން، ބާވައިލެއްވުން އާޔަތްތަކުގެ ތެރޭގައި މި އާޔަތް ވެސް
ހިމެނެއެވެ.[17]

كَذَٰلِكَ نَسْلُكُهُۥ فِي قُلُوبِ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾

﴿12﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިސްވެދިޔަ އުންމަތްތަކުގައި އުޅުނު މުޖުރިމުންގެ
ހިތްތަކަށް ވެސް، ކާފިރުކަމުގެ ބޭދީނުކަންވަދެ، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި
މަގުފުރެދުމުގެ އަސަރުކުރަން ވަނީ، އަރަގަންނުވައެވެ. އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުންގެ
ގާތަށް، ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުންނަށް ފުރައްސާރަކޮށް، މަލާމާތްކޮށް،
އެ ރަސޫލުންނަށް އެބައިމީހުން ޖެއްސުންކުރިއެވެ.

16- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
17- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ހަމަ އެ ކުރައިންގެ، ތިމަން إِلٰهަށް ކާފިރުވެ، ތިބަ ރަސޫލާގެ ރަސޫލުކަން ދޮގުކޮށް އިންކާރުކޮށް، ތިބަ ރަސޫލާގެ އަމުރުފުޅުތަކާ ޚިލާފުވާ މުޖުރިމުންގެ ހިތްތަކަށް ވެސް، ކާފިރުކަމުގެ ބާޠިލުކަންވަރު، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި މަގުފުރެދުމުގެ އަނދިރިކަން ވަނީ، އަރަގަސްފިއެވެ. މިފަދައިން، އެބައިމީހުން ވެސް، ތިބަ ރަސޫލާއަށް ފުރައްސާރަކޮށް، މަލާމާތްކޮށް، ޖެއްސުންކޮށް، ގޮތެއްގައި ހަދައެވެ. އެއީ، الله ﷻ ގެ އިރާދަފުޅާއި، މަޝީއަތުފުޅާއި، ޙިކުމަތުފުޅުގެ ދަށުން އެ ކަން، އެ إِلٰهُ ވަރުގަދައިފައިވާ ގޮތެވެ.[18]

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِۦ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

﴿13﴾ ވީމާ، ތިބަ ރަސޫލާގެ ދަޢުވަތުގެ ކާފިރު މުޖުރިމުން ވެސް، ތިބަ ރަސޫލާގެ މައްކާގެ ބާވައިލެއްވުން، ޔަޤީން ޤުރުއާން ތެދުކޮށް އީމާނެއް ނުވާނެތެވެ. އަދި އިސްލާމްދީނަށް އުނދަގޫކަމެއްގައި އެއުރެން ކާފިރު މުޖުރިމުންނާމެދު މިންވަރުކުރައްވައިފައި ވަނީ، ހަލާކުވެ ނެތިދިއުމެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އެ ކަން ވެސް އެ ގޮތަށްވެ ނިމި ގޮސްފައެވެ.

ވީމާ، ތިބަ ރަސޫލާގެ މައްކާގެ ބާވައިލެއްވުން، ޔަޤީން ފުރުޤާން ދޮގުކޮށް ކާފިރުވާ މީހުންގެ ކަންތައް ވެސް ނިމިގެންދާނީ ހަމަ އެ ގޮތަށެވެ. ކަން މިހެން ހުރިއިރު، ތިބަ ރަސޫލާގެ މައްކާގެ ބާވައިލެއްވުން، ޔަޤީން ފުރުޤާން ދޮގުކުރާ ކާފިރު މުޖުރިމުން ވެސް، އެބައިމީހުންގެ ކުރީން އުޅުނު އުންމަތްތަކުގެ ކާފިރުން ނިމިދިޔަ ގޮތުގެ ވާހަކަތަކުން، އިބުރަތް ލިބިގަންނަނުހުރެއެވެ.[19]

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ فَظَلُّوا۟ فِيهِ يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾

18- صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخِ مُحَمَّدُ عَلِي الصَّابُونِي

19- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿14﴾ އަދި މައްކާގެ ކާފިރުން އުޅެނީ އުނގުޅަނީ ޓަކައި، ތިމަން إِلٰهُ އުޅެނީ ދޮރެއް
ހުޅުއްވައިދެއްވައި، އެބައިމީހުންގެ ހަމަޔަގީން މަލާއިކަތުން ދެކެފާވަން ދަނިދަން،
އެ ދޮރުން އެބައިމީހުން އުޅެނީ އަރައަރައި ތިބެކަމުގައި ވިޔަސް، އެބައިމީހުންނަށް
އެ ފެންނަނީ މަލާއިކަތުން ކަމުގައި އެބައިމީހުން ޤަބޫލެއް ނުކުރާނެތެވެ.

لَقَالُوٓاْ إِنَّمَا سُكِّرَتۡ أَبۡصَٰرُنَا بَلۡ نَحۡنُ قَوۡمٞ مَّسۡحُورُونَ ﴿١٥﴾

﴿15﴾ އަދި އެޔެގެ މަލާއިކަތުން ފެނުމުން، އެބައިމީހުން ބުނާނީ ކަނޑަވަރުވެ.
އަހުރެމެންގެ ލޮލަކަށް މި ވަނީ ޖާދޫކޮށްލައިފައެވެ. އަހުރެމެންގެ ލޮލަށް މި ވަނީ
ސިޙުރުގެ ސަބަބުން ބަނދުވެފައެވެ. އަދިކޮއްޗަ! އަހުރެމެންނަށް މަލާއިކަތުން
މި ފެންނަ ފެނުމަކީ، ސިޙުރުގެ ސަބަބުން އަހުރެމެންނަށް ފެންނަ ޚިޔާލީ ކަމެކެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން، އަހުރެމެން މިވަނީ، مُحَمَّدُ بن عَبْدِ الله ގެ ޖާދޫގައިޖެހި، ބޮއްދި
ގޮސްފައެވެ.[20]

وَلَقَدۡ جَعَلۡنَا فِي ٱلسَّمَآءِ بُرُوجٗا وَزَيَّنَّٰهَا لِلنَّٰظِرِينَ ﴿١٦﴾

﴿16﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން إِلٰهُ، ދުނިޔޭގެ އުޑުގައި ބުރުޖުތަކެއް ލެއްވީމެވެ.
އެއީ، އިރުހަނދުގެ ތަރިތަށް އަރައި އޮއްސެވި، އެ ތަކެތި ދަތުރުކުރުމަށް ޖާގައިވާ
މަންޒިލްތަކެވެ. ވީމާ، އެ ތަރިތަށް ދަތުރުކުރާނީ ހަމަ އެ މަންޒިލްތަކުގައެވެ.
އެހެންކަމުން، އެއްގަމާއި ކަނޑުގައި ދަތުރުދަތުރުކުރާ އުޔާ މީހުން، އެބައިމީހުން
ދަތުރުކުރާނަމަ މަގުދެނެ އެ ތަރިތަކުން ހޯދައެވެ. އަދި ފަރުމަތަކާއި، ދޫވަސްތަކާއި،
މައްސަރުތަކާއި، މޫސުމަކީ އަނގަ ބަދަލުތަކާއި، މި ފަދަ ހުރިހައި ކަމެއް ވެސް،
އެ ތަރިތަކުގެ ދަތުރުދަތުރުން، މީހުންނަށް އެނގެއެވެ.

20- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ބަލާމީހުންނަށް ރީތިވާ ގޮތަށް، އުޑުގައި ވިދާ ތަރިތަކުން، ތިމަން إِلٰهُ އެ އުޑު
ޒީނަތްތެރިކުރެއްވީމެވެ. އަދި އެ ހުރިހައި ތަރިތައް އެ ގޮތަށް، ތިމަން إِلٰهُ ހެއްދެވީ،
ތިމަން إِلٰهُ ގެ ކަމާލުކަމުގެ މައްޗަށް ދަލީލުކުރަނިވި ހެކިތަކެއްގެ
ގޮތުގައެވެ. އެއީ، އެ ތަރިތައް ހެއްދެވުމާ ހުރިހަމަކަމާއި، އެ ތަރިތަކުގެ ރިވެތިކަން
ފެނުމުން، ތިމަން إِلٰهُ ގެ ހިކުމަތްތެރިކަމާއި ކަމާލުކަމުގެ ބޮޑުކަން
ވިސްނުމަކުން ދެނެގަނެވޭނެ ގޮތަށެވެ.[21]

وَحَفِظْنَاهَا مِن كُلِّ شَيْطَانٍ رَّجِيمٍ ﴿١٧﴾

﴿17﴾ އަދި، الله ﷻ ގެ ރަޙްމަތުން ދުރުކުރެއްވި ރަޖީމްކުރެއްވިގެންވާ އިބްލީހާއި،
އެ އިބްލީހުގެ ދަރިފަސްކޮޅުން އައިސްފައިވާ ކޮންމެ ޝައިޠާނަކުގެ ކިބައިން، ތިމަން إِلٰهُ،
އެ އުޑު ރައްކާތެރިކުރެއްވީމެވެ. އެ ގޮތުން، އެ ފަދަ އެންމެހައި ޝައިޠާނުންނަށް
އުޑާ ހަމައަށް ދިޔުން މަނާކުރައްވައި، އެ ކަމަށް ހުރަސްއެޅުއްވީމެވެ.[22]

إِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾

﴿18﴾ އެއުރެން ވައްކަންކުރާ ޝައިޠާނަކު މެނުވީއެވެ. ފަހެ، އެއުރެން
ވައްކަންކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރާ ޝައިޠާނުންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ޝައިޠާނަކު،
ވަޙީތަކުގެ ކަންތައްތަކާ ބާރުބޮޑުކުރެއްވިގެންވާ މަލާއިކަތުން ދެއްކަވާ ވާހަކަފުޅުތަކުގެ
އަޑުއިވޭ ހިސާބަށް ގޮސް، އެއިން މަލާއިކަތަކު ވިދާޅުވި ބަސްފުޅެއްގެ އަޑުއަހައި،
އެއުރެން ވައްކަންކުރި ނަމަ، އެ ޝައިޠާނާގެ ފަހަތުން ފައްތުވާލެވޭނެ ގިނިހިލައެއްގެ
އަލިފާން، އެ ޝައިޠާނާ އަންދައިލައެވެ.[23]

21- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدُّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي
22- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
23- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ދަންނާށެވެ! عِيسَى ﷵ އުފަން އުފެއްދެވީ ވައިފުޅުން، ނާރުދުން، ޖިންނީންގެ ބައްޕަ
ކަލޭގެފާނާއި އިބުލީސް، އުފެދުނީ އަދި އުފުލުން ވަރަކަށްކޮށް އުފެދުނެވެ. ނަމަވެސް،
عِيسَى ﷵ އުފަން އުފެއްދެވުމަކީ ހާއް، ހަމަވަނި އުފަން ފުރިގެން ރިޔާއަސް އާދެ ހަރަކަ
އުފަން އާދަމް، އިބިލީސް މަސްލަކާއިވުނެވެ. ދެން އާއަތްހާއް، مُحَمَّد ﷺ ރަސޫލުކަމުގައިގެން
ފޮނުއްވުމުން، އަލްއި މިން އުފަން އާދަމް ފަސް، އިބިލީސް މަސްލަކާއިވުނެވެ.
އަދި، ނަބީކަމާއި ރަސޫލުކަން ހަމަވުމާއި ސޫރަތާ ރަސޫލުކަމުގައިގެން ފޮނުއްވުމުން
ފުރިގެން ޓާއަމަޓާ ޖާނާނުން، އުފަން އަހަރު އާދަމުން ވަރަކަށްކަމުގެ ހުރިހަ
ދާދިފައި ވިޔަ ޝައިޠާނުންނަށް ބަނދުކުރެވިގެންނެވެ.[24]

ދެން، އެ ޝައިޠާނުން ފުރި، ވިލާތަކުގެ ކަންތައްތަކާ ބަލާލުކުރެވިގެންވާ
މަލާއިކަތުން ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅުތަކުގެ އަޑު، ކިތަންމެ ކުޑަ ގޮތަކުން ނަމަވެސް
އިވޭތޯބަލަމުންދެވެ. އެހެންކަމުން، އެއް ޝައިޠާނެއްގެ ކޮނޑަށް އަނެއް ޝައިޠާނަކު
އަރައިގަތުމުގައި ތިބެގެން ވިލާތަކުގެ ކައިރިއަށް ގޮސް، ވިލާތަކުގެ ކަންތައްތަކާ
ބަލާލުކުރެވިގެންވާ މަލާއިކަތުން ވާހަކަފުޅުތަކުގެ އަޑު އުފުލަން
އެ ޝައިޠާނުން މަސައްކަތްކުރެއެވެ.

އަދި އެ ކަން އެ ގޮތަށް، އެ ޝައިޠާނުންކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް، އެއީ، މާ ބޮޑު
ކާމިޔާބީއެއް ލިބޭ ކަމެއް ކަމުގައެއް ނުވެއެވެ. އެހެނީ، އޭގެ ތެރެއިން މަލާއިކަތުން
ވިދާޅުވި އެއްޗެއްގެ އަޑުއިވޭ ކޮންމެ ޝައިޠާނެއްގެ ފަހަތުން، ދިއްލިގެންވާ
ގިނިހިލައެއް އަރައިގެން އެ ޝައިޠާނުން އަންދައިލައެވެ.

ނަމަވެސް، އެ ގޮތަށް އެ ޝައިޠާނުން އަސްމާނަށްއަރުވާފުވުގެ ކުރީން، އެއިން މަލާއިކަތުން
ވިދާޅުވި ބަސްފުޅެއްގެ އަޑު އިވިއްޖެ ޚަބަރުތަކެއްގައި، އެ ބަސްފުޅުގެ ތެރެއަކުން އެތަކެއް
ދޮގުތަކެއް އިތުރުކުރުމަށްފަހު، އަންގާ ކައިރީގައިހުރި އެހެން ޝައިޠާނުންނަށް،
ބައެއް ފަހަރަށް އެ ދޮގު ވާހަކައެއް ދަސްކުރުވައެވެ. ދެން، އެ ވާހަކަތައް، އެއް
ޝައިޠާނެއްގެ ކިބައިން އަނެއް ޝައިޠާނަކަށް ނަގުލުކުރެވެމުންދާއިރު، އަސްލާ
ވެސް އެތައް ދޮގުތަކެއް އޭގެ ތެދުއަކަށް އިތުރުކުރުމަށް ފަހު، އެ ދޮގު ވާހަކަތައް،
ބިމުގައި އުޅޭ ސިހުރުވެރިންނާއި ކާހިނުންގެ ގާތަށް އެ ޝައިޠާނުން ގެންދެއެވެ.
ވީމާ، ސިހުރުވެރިންނާއި ކާހިނުންގެ ގާތަށް ޝައިޠާނުން ގެންނަ ވާހަކަތަކަކީ،
އެއްގޮތަކަށް ވެސް އޭޅުން ޖަހާ އަޑުއިއްސުގެ ހަބަރުތަކެއް ނޫނެވެ.[25]

وَٱلۡأَرۡضَ مَدَدۡنَٰهَا وَأَلۡقَيۡنَا فِيهَا رَوَٰسِيَ وَأَنۢبَتۡنَا فِيهَا مِن كُلِّ شَيۡءٖ مَّوۡزُونٖ ١٩

﴿19﴾ އަދި ދިގުމިނުން ދިރިއުޅުމަށް ފުޅާކަމާ ތަނަވަސް ތަނެއްގެ ގޮތުގައި،
ތިމަން إِلٰهُ، ބިން ފުޅާކުރެއްވީމެވެ. އަދި އެ ބިން، ދިގުމިނުންނައިގެން ނުހުރި
ޢުމުރަން ބަލައި، ތިމަން إِلٰهُ އެ ބިމުގައި ފަރުބަދަތައް ހަރުލެއްވީމެވެ. އަދި ތަފާތު
ބާވަތްބާވަތުގެ ދޫވާ ގަސްގަހާއި، ތަނަކުގޮވާއި، ތަރުކާރީގެ ބާވަތްތަކާ އަދި
އެ ނޫން އެހެނިހެން ގަސްތަކާއި ވިނަތައް އެ ބިމުން ފަޅުއްވައި، ތިމަން إِلٰهُގެ
މަތިވެރިވަންތަ ޙިކުމަތްފުޅުގެ ނިޒާމަކާ ގޮތުގެ މަތިން، ކަނޑައެޅި ޙައްދުތަކަކަށްވާ
ވަޒަންވަރަކަށް، އެއިން ކޮންމެ އެއްޗެއް ވެސް، ތިމަން إِلٰهُ އެ ބިމުގައި ހެއްދެވީމެވެ.[26]

وَجَعَلۡنَا لَكُمۡ فِيهَا مَعَٰيِشَ وَمَن لَّسۡتُمۡ لَهُۥ بِرَٰزِقِينَ ٢٠

25- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدُّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي
26- صَفْوَةُ التَّفَاسِير لِلشَّيْخ مُحَمَّد عَلِي الصَّابُونِي

(20) އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! އަދި ދިރިއުޅުމުގައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބޭނުންވާ
އެންމެހައި ތަކެތި އެ ބިމުގައި، ތިމަން اِلٰهُ، ލެއްވީމެވެ. އަދި، ގޮވާމާއި ތަރުކާރީގެ
ބާވަތްތަކާއި، ދޫވާތަކާއި، ދަޅުފާރުތަކާއި، ގަސްބިޔާފަތީގެ ބާވަތްތަކާއި، ވިސަތަކާއި،
ގަސްތަކާއި، ނަބަތް ސޫފިތަކާއި، އެ ނޫން ވެސް ދިރުމާ ތަކެއްޗާއި، ތަކުރާރު
މަޢުދަނުތަކާއި، އަގުހުރި ޖަވާހިރުތަކާ އަދި މި ނޫން އެހެނިހެން ތަކެތީގެ ތެރެއިން،
ކުރައި ވިޔަފާރިކުރުމާއި ދިނުމުގައި ތަކެއްޗެވެ. އަދި މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން އެ ބައިތަކަށް
ތިޔަބައިމީހުން ރިޒްޤު ކުރުގައި ނުވާ މީސްތަކުންގެ ދިރިއުޅުމާއި އެބައިމީހުންނަށް
ބޭނުންވާ ތަކެތި ވެސް، ތިމަން اِلٰهُ، އެ ބިމުގައި ލެއްވީމެވެ.

އަދި ދިރޭ ތަކެތީގެ ތެރެއިން އެ ތަކެއްޗަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ރިޒްޤު
ކުރުގައިނުވާ ތަކެތީގެ ދިރިއުޅުމާއި އެ ތަކެއްޗަކަށް ބޭނުންވާ ތަކެތި ވެސް، ތިމަން اِلٰهُ،
އެ ބިމުގައި ލެއްވީމެވެ. އަދި، އެ ތަކެތީގެ މަގާއި ހިތް ދިޔަބިލު ނަބަތު ސޫފިތަކާއި،
މަސައްކަތުގެ ގަސްޓަރައްނާއި، ސަވާރުވުމަކާ އަދި އެ ނޫން އެހެނިހެން ކަންކަމަށް
ބޭނުންވާ ޖަނަވާރުތަކާއި އެ ނޫން އެހެނިހެން ދިރޭ ތަކެތިވެސް. އަދި އެބައިމީހުންނާއި،
އެ ތަކެއްޗަށް ރިޒްޤު ދެއްވާ ކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން ނުވާނެ އެކު ވެސް،
އެބައިމީހުންނާއި އެ ތަކެތިން، ތިޔަބައިމީހުން ގަޔާ ދިރިއުޅެނިވެލެއްވީމެވެ.

އަދި ތިޔަބައިމީހުންނާއި ތިޔަބައިމީހުންގެ ދުނިޔޭގެ ދީނީގެއިވާ މީހުންނަށާ އަދި
ތިޔަބައިމީހުން ގެންގުޅޭ ޖަނަވާރުތަކާ ބޭނުންވާ ރިޒްޤު ހޯދުމަށް ބެހި މަސައްކަތްކުރާ
ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އޮތް ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އެ ރިޒްޤު ބިމުގައި ލެއްވީ
ހޯދުމަށްވެސް ގެއްލުވައި ވެސް، އެއްވެސް ބާރެއްގައި ތިޔަބައިމީހުންނަކީ ނޫނެވެ.

އެހެންނަމަވެސް، ތިމަރަބައިމީހުންނާ އަދި އެންމެހައި ދިރޭ ތަކެއްޗަށް ރިޒްޤު ދެއްވަނީ،
ޚާލިޤުވަންތަ ވެރި ރަބّއެވެ. އެއީ، އެ ﷲ ގެ ޚަޒާނާތަކާއި ރަޙްމަތްތަކުގެ ހިސާބުންނެވެ.[27]

وَإِن مِّن شَىْءٍ إِلَّا عِندَنَا خَزَآئِنُهُۥ وَمَا نُنَزِّلُهُۥٓ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢١﴾

﴿21﴾ އެންމެހައި މީސްތަކުންނަށާއި އެ ނޫން އެންމެހައި ދިރޭ ތަކެއްޗަށް ބޭނުންވާ
ރިޒްޤު އެ ނޫން އެންމެހައި ތަކެތީގެ ޚަޒާނާތައް، ތިމަން ﷲ ގެ ބާރުފުޅުގައި،
ތިމަން ﷲ ގެ މިލްކުގައި ނޫނީ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. އަދި، ތިމަން ﷲ
އެތަކެއްޗެއް ބާވައިލައްވަނީ، އަދި ކަނޑައެޅި އެނގިވޮޑިގެންވާ މިންވަރަކަށް ފިޔަވައި،
ތިމަން ﷲ އެ ތަކެތި ބާވައިލައްވައިނުދެއްވަމެވެ.

އެހެންކަމުން، ތިމަން ﷲ އިރާދަކުރެއްވި ގޮތަކަށް، އިރާދަކުރެއްވި މިންވަރަކަށް،
އިރާދަކުރެއްވި ވަގުތަކަށް، އެ ޚަޒާނާތަކުން، ތިމަން ﷲ ދެއްވަމެވެ. އެއީ، ތިމަން ﷲ ގެ
ޙިކުމަތާއި ރަޙްމަތްތެރިކަމާ އެއްގޮތަށެވެ. އަދި އެ ތަކެތީން ނުދެއްވުމަކީވެސް، ތިމަން ﷲ
އިރާދަކުރެއްވި ގޮތަކަށް ނުދެއްވުމެވެ. އެއީ، ތިމަން ﷲ ގެ ޢަދުލުވެރިކަމެވެ.
ސަބަބެއްނެތެވެ. ތިމަން ﷲ ގެ މަޚްލޫޤުންނަށް އިރާދަކުރެއްވި ހިސާބުން ނިޢުމަތްތަކާ
ޖެހޭ ވަރަކުން ދެނީ، އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް، ތިމަން ﷲ ނުކުރައްވައެވެ.[28]

وَأَرْسَلْنَا ٱلرِّيَـٰحَ لَوَٰقِحَ فَأَنزَلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَسْقَيْنَـٰكُمُوهُ وَمَآ أَنتُمْ لَهُۥ بِخَـٰزِنِينَ ﴿٢٢﴾

﴿22﴾ ވިހާމަތް، ފެންގެން ބައިބަތިލަ އެއްކޮށްދޭ ވައިގަނޑު، ތިމަން ﷲ
ފޮނުއްވީމެވެ. ފަހެއަދި، ފެނުން ފުރިފައިވާ ވިލާތަކުން، އެ ނޫން ފެސް
ހުސްކުރާ ވާރޭ ތިމަން ﷲ އެއީ ފޮނުއްވާ ވިލާތަކުން އެ ވައިރޯޅިތަކެވެ.

27– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
28– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي

އަދި އެ ވިލާތަކުން، ތިމަން إِلٰهُ، ވެއްސަވާ ވާރޭގެ ސަބަބުން، މަރުވެފައިވާ ބިމަށް ދިރުން ދިނީމެވެ. އަދި މައްޗަށް ފާހަގަކުރެވުނު ގޮތަށް ވިލާތަކާއި ގަސްގަހާގެހީގެ އޮރުމަށް އެތަންމިތަނުން ގެންގޮސްދިނުވި އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް، ވައިރޯޅިތައް، ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވީމެވެ. ފުރާއެކު، އެ ވައިރޯޅިތަކުގެ ސަބަބުން، އެ ބިމުން ބަގީޗާތަކާއި ގަސްގަހާގެހި ފުޅައި، އެ ތަކެތީން ތިޔަބައިމީހުންނާ އަދި ބަހުއް ތަކެއްޗަކަށް ބޭނުންވާ ދިޖު ދިނީމެވެ.

އަދި ހަމަ އެހެންމެ، ތިޔަބައިމީހުންނާއި ތިޔަބައިމީހުންގެ ނަޔަދް ސޫފިތަކާ އަދި އެ ނޫން އެންމެހައި ދިޔާ ތަކެއްޗަކަށް ބަކައިރުދި ބިސްބައްތެ ގޮތުގައި، ވިލާތަކުން ވާރޭ ފެންތަލުވައި، ތިޔަބައިމީހުންނާ އަދި އެންމެހައި ދިޔާ ތަކެއްޗަކަށް އެ ފެން ބޯވުން ގޮތް، ތިމަން إِلٰهُ، ދިނީމެވެ. ތި ބޭނުންކުރާ އެއްޗެއް ތިޔަބައިމީހުން ރައްކާކޮށް ބެހެއްޓުމަކީ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން، ތިޔަބައިމީހުން ބަކައި، ކުރިމަތިވެދިޔައިންނާއި، ވަފާތުވެދިޔައިންނާއި، ބިމުގެ އަޑީގައި، އެ ފުން ރަޙްމަތުދުވަސް ޤިޔާމަތްދުވަހާ، އެއްވެސް ބަޔަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ކުރާ ކަމެއް ނުނެވެ. އެހެންކަމުން، ތިޔަބައިމީހުން ބަކައި، ކުރިމަތިވެދިޔައިންނާއި، ވަފާތުވެދިޔައިންނާއި، ބިމުގެ އަޑީގައި، އެ ފުން ރައްކާކުރައްވަނީ ޤިޔާމަތްދުވަހުގައި، ތިމަން إِلٰهُއެވެ.[29]

ތަންނާރުވެ! ވިލާތައް، ފެންނަ ފުރައިގަތުމަށް، މަޖުބޫރުވެފައިވާ ހިންނަ ކާރީތަކާއި ގަސްގަހާގެހީ އޮރުމަތް އެތަންމިތަނުން ގެންގޮސް ދީ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ވައިރޯޅިތައް ފޮނުއްވައިދެއްވި ވުމުން، ވަރަށް ވިލާތަކާއި ގަސްގަހާގެހި ދަރިމައިވެރިވާ އެއްޗެއް ކަމުގައި ވެއެވެ.

وَإِنَّا لَنَحۡنُ نُحۡيِۦ وَنُمِيتُ وَنَحۡنُ ٱلۡوَٰرِثُونَ ﴿٢٣﴾

﴿23﴾ އަދި ނެތުމުގެ ތެރެއިން އިންސާނުން ވެސް އަދި އެ ނޫން އެންމެހައި
ދިރޭ ތަކެތި ވެސް، އުފައްދަވައި ފުރާނަ އަޅުއްވައި، ވުޖޫދަށް ނެރުއްވައި، އިންސާނުންނާއި
އެ ނޫން އެންމެހައި ދިރޭ ތަކެތި ދުނިޔޭގެ އަޖަލަކަށް ގެންނަވަނީ، ހަމަކަށަވަރުން،
ތިމަން إِلٰهُއެވެ. އަދި އިންސާނުން ވެސް އަދި އެ ނޫން އެންމެހައި ދިރޭ ތަކެތި ވެސް،
ދުނިޔޭގައި ތިބުމަށް ކަނޑައެޅި ނިމިފައިވާ އަޖަލު ހަމަވުމުން، އެ ހުރިހައި
އިންސާނުންނާއި އެ ހުރިހައި ދިރޭ ތަކެތި މަރުގެންނަވަނީ، ތިމަން إِلٰهُއެވެ. އަދި
އެންމެހައި ދިރޭ ތަކެތި ފަނާވެ ނެތިދިއުމުން ފަހު، ބިމާއި އެ ބިމުގައި ވާހައި އެއްޗެއްގެ
ވާރުތަވެރިއަކީ، ތިމަން إِلٰهُއެވެ. ނިމުމެއް ނެތި އަބަދުގެއަބަދަށް ދިރިހުރުއްވާނޭގޮތްވާ
ކަލާނގެއަކީ، ހަމައެކަނި، ތިމަން إِلٰهُގެ ކަމުގައެވެ. ވާރިޘު، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، ހުރިހައި
އެއްޗަކާއި ހުރިހައި ކަމެއްގެ މިލްކުވެރިކަން ޙައްޤުވާނީ، ތިމަން إِلٰهُއަށެވެ.[30]

وَلَقَدۡ عَلِمۡنَا ٱلۡمُسۡتَقۡدِمِينَ مِنكُمۡ وَلَقَدۡ عَلِمۡنَا ٱلۡمُسۡتَـٔۡخِرِينَ ﴿٢٤﴾

﴿24﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، آدَمُ عليه السلام ގެ ޒަމާނުން ފެށިގެން މަރުވެގޮސްފައި ވާހައި
ބަޔަކާއި، މި އާޔަތް ބާވައިލެއްވުނުއިރު ދިރިތިބިހައި ބަޔަކާއި އަދި ޤިޔާމަތާ ހަމައަށް
ދުނިޔެއަށް އަންނާނޭހައި ބަޔަކު، ތިމަން إِلٰهُ ދެނެވޮޑިގެންވަމެވެ.[31]

މި އާޔަތް ބާވައިލެއްވުނު ސަބަބު:

الرَّبِيعُ بْن أَنَس رضي الله عنه ރިވާކުރެއްވިއެވެ. رَسُولُ اللهِ ﷺ ގެ އަސްޙާބުބޭކަލުން، ފުރަތަމަ ސަފުގެ
ކޮޅަށް ބާނުންކަން ބުނެވޭތީ، ފުރަތަމަ ސަފުގައި ބައިވެރިވާއިރުގައި
އެ ބާރުލުންދެއްވަން ބާވައިލެއްވިއެވެ.

30- التَفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي
31- تَفْسِيرُ جَامِعِ الْبَيَانِ لِلْإِمَامِ مُحَمَّدِ بنِ جَرِيرِ الطَّبَرِي

އަދި ނުހަނު ގަދަ އިޖްތިހާދުސަވާބުކުރައްވައި، އެ ކަމަށް ޝައުޤުވެރިކުރައްވައި
ހިތްވަރުދެއްވުމުން، ފުރަތަމަ ސަފުން ތަންކޮޅެއް ފަހަތުވުމަށް ބަލައި، ކައު އިތުރު
ރަސޫލާގެ އަޞްޙާބުން ގައިގެފުޅުގަ ޤަޔާސްކުރަނީއެވެ. އަދި عَذْرَةُ ވެންހައުގެ މީހުންގެ
ގޮތުގެދަރުމަތް، رَسُولُ اللهِ ﷺ ގެ މިސްކިތްޕާކާ ދުރު ހިސާބެއްގައި ހުރިމާ ޢަކާ، ފުރަތަމަ
ސަފުން ތަންކޮޅެއް ގޮތުގެ ނިޔަތްގައި އެބައިމީހުން ބަލިކަމުގައި ވެއެވެ. އަހުރުވެންގެ
ގޮތުގެދަރުމަތް ވިއްކާމަން ފަހު، رَسُولُ اللهِ ﷺ ގެ މިސްކިތްޕާކާ ކައިރި ހިސާބަކުން
އަހުރުވެން ގޮތުގެދަރު ގަންނާނިއެވެ. ދުން، އެބައިމީހުންގެ އެ ވެހަކަތަކާ ގުދިގެން
މި އާދަތް ބާވައިލެއްވުނެވެ.[32]

وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ ۚ إِنَّهُۥ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

﴿25﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، އެންމެހައި
ޚަލްޤުތަކުން މަޙްޝަރުގެ މައިދާނަށް އެއްކުރައްވައި، އިބަ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ،
އެ އެންމެން އެއްތަނަކަށް ޖަމާކުރައްވާނެމެވެ. އެއީ، އިންސީންނާއި ޖިންނިން،
ދުނިޔޭގައި ކުރަ ބަޔަކުމީހުންގެ ބިސޫބަތުންފުށުވުމަށް ވުރެ، އެ ބަޔަކުމީހުންގެ އަށާރާތަށް ދަރުމަވާއި
ތިޔާބާ ނުވަތަ ބުޒުބާތި ބަދަލު އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވުމަށެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން،
އިބަ ރަސޫލާގެ ވެރި إِلٰهު، އެއްވެސް ކަމެއް، އެ إِلٰهަށް ވެންހަރާވެގެންނުވާ،
ހިކުމަތް ކަމެއް ދޭތެރޭ ދެނެވޮޑިގެންވާ އަދި ހިކުމަތް ކަމެއް ތަދުބީރުކުރައްވާގައި
ޙިކްމަތްތެރި إِلٰهެވެ.[33]

وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ مِن صَلْصَـٰلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٢٦﴾

32- تَفْسِيرُ الْكَشْفِ وَالْبَيَانِ لِلْإِمَامِ الثَّعْلَبِي
33- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿26﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ގިނަ ދުވަސްވުމުގެ ސަބަބުން ކުނިވެއި ވަސް ބަދަލުވެ
ޗަޒައްދަހުވެފައިވާ ކަޅުކުލައިގެ ކިސަލުން އުފެދިގެން އައި މަޓީން، އިންސާނުންގެ
އަސްލު ފުރަތަމަ ބަފައިކަލުން آدَمُ عليه السلام، މިމަން إِلهُ ހެއްދެވީމެވެ. އެހެންކަމުން،
آدَمُ عليه السلام ގެ ޖިބިއްލަތުގައި ވަނީ، މަޑުމައިތިރިކަމާއި، ތިރިހިކަމާއި، ހޯދާވިރިކަމާއި،
އަވަސްވެވަޖެހިންގަތުމާއި، މި ސިފަތަކުރުމަކެވެ. އަދި އެ އިންސާނާ އުފެއްދެވި މައްޓީ،
އޭގައި ޗަރަލިފުލުން، އެއިން އަޑުއިވޭ ގޮތަށް، ހަރުވެ ހިކިފައިހުރި އެއްޗެކެވެ. ފަހެ،
އެ ފަދަ އަޑެއް ނުވާ ގޮތަ އެއްޗަކުން އިންސާނާ ހައްދަވާފައިވާއިރު، ޖާހިލުކަމުގެ
ވެރި، الله سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންނުވެ، އޭނާ ބޮޑާވެގަންނަނީ، އެއްވެސް
ސަބަބެއް ނެތިއެވެ.[34]

ދަންނާށެވެ! آدَمُ عليه السلام ހެއްދެވީ، ތަފާތު މަރުޙަލާތަކަކުން، ބިމުގެ ވެލި ބަދަލުވެގެންނެވެ.
އަސްލު ފުރަތަމަ އެއްޗަކީ، تُراب އެވެ. އެއީ، ވެއްޔެވެ. ދެން އެ ވެލި، ފެނާ އެކުވުމުން
ބަދަލުވީ، طِين އެވެ. އެއީ، މައްޗެވެ. ދެން، އެ މައްޗަށް ގިނަ ދުވަސްވެ، ފުޅަވެ،
ވަސް ނުބައިވެ، ކަޅުވުމުން އެ ބަދަލުވީ، حَمإ مَسْنُون އެވެ. ދެން އެއަށް ފަހު، ނުބައި
ވަސްދުވާ ކަޅުމަށި އެހެންހުރި ގިނަ ދުވަސްވެ، ހަރުވެ ހިކުމުން، އެ ބަދަލުވީ،
صَلْصال އެވެ. މިއީ، آدَمُ عليه السلام ހެއްދެވުނު މައްޗަށް އައި އެކިއެކި ދަރަޖައެވެ.[35] وَاللهُ أَعْلَمُ

وَٱلۡجَآنَّ خَلَقۡنَٰهُ مِن قَبۡلُ مِن نَّارِ ٱلسَّمُومِ ٢٧

﴿27﴾ އަދި، آدَمُ عليه السلام ހެއްދެވުމުގެ ކުރިން، މިމަން إِلهُ، ޖިންނީންގެ އަސްލު
ފުރަތަމަ ބައްޕަ، އިބްލީސް އުފެއްދެވީމެވެ.

34- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي
35- زُبْدَةُ التَّفْسِيرِ لِلدَّكْتُور مُحَمَّد بن سُلَيْمان الأَشْقَر

ތިމަން إِلٰهُ، އިބިލީސް އުފެއްދެވީ ނުހަނު ހޫނުގަދަ ދުމެއްނެތް ސާފު އަސްލީ އަލިފާނުގެ ހުޅުގަނޑުންނެވެ. ވުމާއެކު، އިބިލީހުގެ ޖިބިއްލަތުގައި ވަނީ، އުނދަގޫކުރުން ގެއްލުންދިނުމާއި، ހަލާކުކުރުން ފަސާދަކުރުމާއި، އަވަސްވެގަތުމެވެ.[36]

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّى خَٰلِقٌۢ بَشَرًا مِّن صَلْصَٰلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٢٨﴾

﴾28﴿ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ، އިންސާނަކު އުފައްދަވާން ކަމުގެ ޚަބަރު މަލާއިކަތުންނަށް ދެއްވި ވަގުތު ކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތް، އިބަ ރަސޫލާ ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ! އެ ވަގުތު މަލާއިކަތުންގެ އަރިހުގައި އިބިލީސް ވެސް ހުއްޓެވެ. އަދި އެ ޚަބަރު މަލާއިކަތުންނަށް ދެއްވުމުގެ ގޮތުން، އެ މަލާއިކަތުންނަށް، އެ إِلٰهُ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ގިނަ ދުވަސްވުމުގެ ސަބަބުން ކުލައާއި ވަސް ބަދަލުވެފައިވާ ކަޅުކުލައިގެ ކިސަލުން އުފެދި ހަރުވެފައި ހުރި ހިކި މަޓީން އިންސާނަކު ހައްދަވައި، ތިމަން إِلٰهُ، އެ އިންސާނާ ހަދުކުރައްވާނޭ ކަމީ ކަށަވަރު ކަމެކެވެ.[37]

فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِى فَقَعُوا۟ لَهُۥ سَٰجِدِينَ ﴿٢٩﴾

﴾29﴿ ފަހެ، ތިމަން إِلٰهُ، އެ އިންސާނާ ހައްދަވައި ފުރިހަމަކުރައްވުމުން ފަހެ، ތިމަން إِلٰهُ ގެ ރޫޙުފުޅުން އެ އިންސާނާގެ ހަށިގަނޑަށް ފުމެއްވައި، އެ އިންސާނާގެ ހަށިގަނޑުގައި ފުރާނައެޅުއްވުމުން، އެ އިންސާނާއަށް ވާތްކޮށްހިއްދަވައި އަދަބު އިޙްތިރާމުއަދާކުރުމުގެ ގޮތުން، އެ އިންސާނާއަށް ބޯލައި، ސަޖިދައަށް ތިރިވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ!

ދަންނާށެވެ! އެ އިންސާނަކީ، آدَمُ عليه السلام އެވެ.

36- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي

37- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި آدَمُ عليه السلام އަށް މަލާއިކަތުން އެ ކުރެއްވި ސަޖިދައަކީ، އެއްވެސް ގޮތެއްގައި،
آدَمُ عليه السلام އަށް އަޅުކަންކުރެއްވުމުގެ ގޮތުން ކުރެއްވި ސަޖިދައެއް ނޫނެވެ. އަދިކިއްޔާމަ!
އެ ސަޖިދައަކީ، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅަށް ކިޔަމަންތެރިވެވަޑައިގަތުމުގެ ގޮތުން،
މަލާއިކަތުން ކުރެއްވި ސަޖިދައެކެވެ.[38]

فَسَجَدَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾

﴿30﴾ ފަހެ، ހަމަ އެ ހިސާބުން، ހުރިހައި މަލާއިކަތުން ވެސް، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ
އަމުރުފުޅަށް ކިޔަމަންތެރިވެވަޑައިގެން، آدَمُ عليه السلام ގެ ކުރިފުޅުމަތީގައި ސަޖިދަކުރައްވައި،
آدَمُ عليه السلام އަށް އިޙްތިރާމުކުރުމަށްޓަކައި ގޮތުން ނިންމަވާފައިވާތީއެވެ. އަދި، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅަށް
ކިޔަމަންތެރިވެވަޑައިގަތުމުގެ މަތިވެރި ދަރަޖައާއި، އެ إلهُ ގެ ބަސްފުޅަށް
ކިޔަމަންވެވަޑައިގަތުމުގެ މަތިވެރި ޝަރަފު، އެ މަލާއިކަތުންނަށް ލިބިވަޑައިގެންފިއެވެ.[39]

إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰٓ أَن يَكُونَ مَعَ ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿٣١﴾

﴿31﴾ އެހެންނަމަވެސް، آدَمُ عليه السلام އަށް ސަޖިދަކުރުމަށް، އެ މަލާއިކަތުންގެ އަރިހުގައި
އުޅެމުންދިޔަ އިބްލީސް އިންކާރުކުރިއެވެ. އަދި، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅާ ޚިލާފުވެ،
އެ إلهއަށް އުފުރި ނުކިޔަމަންތެރިވެ، آدَمُ عليه السلام އަށް ސަޖިދަކުރުމުގައި މަލާއިކަތުންނާ
އެކުގައި ވުމަށް ނުކުރި، އެ ކަމުން އިބްލީސް މަނާވެގަތެވެ.

ދަންނާށެވެ! އިބްލީސް އުޅުމުން ދިޔައީ، މަލާއިކަތުންނާ އެކުގައި ކަމަށް ވިޔަސް،
އިބްލީހަކީ މަލާއިކަތެއް ނޫނެވެ.[40] އެއީ، ޖިންނިންގެ އަސްލު ފުރަތަމަ ބައްޕައެވެ.

38– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
39– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي
40– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

قَالَ يَٰٓإِبۡلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ ٱلسَّٰجِدِينَ ۝٣٢

﴿32﴾ އަދި، آدمُ عليه السلام އަށް، އިބްލީސް ސަޖިދަނުކުރުމުން، އިބްލީހުގެ
އެ ޙަސަދަށް އިންކާރުކުރަމްވައި، الله سبحانه وتعالى ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އިބްލީހުއެވެ! ތިބާއަށް إِلهُ ގެ
އަމުރުފުޅަށް ކިޔަމަންތެރިވުމާއި ދެކޮޅަށް، آدمُ عليه السلام އަށް އަޅުވެތިވުމުގެ ގޮތުން ސަޖިދަކުރުމުގެ
ކުރިން، މަލާއިކަތުން ސަޖިދަކުރެއްވިއިރު، އެ މަލާއިކަތުންނާ އެކުގައި، آدمُ عليه السلام އަށް
ސަޖިދަކުރުމުން ކަނޑަ މަނާވެގެ ކޮން ސަބަބަކާ ހެދެއްތޯއެވެ؟[41]

قَالَ لَمۡ أَكُن لِّأَسۡجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقۡتَهُۥ مِن صَلۡصَٰلٖ مِّنۡ حَمَإٖ مَّسۡنُونٖ ۝٣٣

﴿33﴾ އެ ސުވާލު ކުރެއްވުމުން، ކިބުރުވެރިކަމާއި ބޮޑާކަން ފުރިގެންވާ ބާރު،
الله سبحانه وتعالى ގެ ހަޟްރަތުގައި އިބްލީސް ދަންނަވައެވެ. ގިނަ ދުވަސްވުމުގެ ސަބަބުން،
ކުލަޔާއި ވަސް ބަދަލުވެފައިވާ ކަޅުކިޔާގެ ހިލަނުން ހުކުރިކަހިރުވި ހިރި މަޓީން،
ތިބާ إِلهُ ހެއްދެވި ނިކަމެތި އިންސާނަކަށް ސަޖިދަކުރާނީ ކީއްވެގެން ކަމުގައި މި އަޅާ
ނުވަމެވެ. އަދި އެ ކަމަކީ، އެއްވެސް ބާރެއްގައި މި އަޅާ ކުރާނޫ ކަމެއް ނޫނެވެ.[42]

ދަންނާށެވެ! އިބްލީހަކީ، ދުޝްމަން ނުބައި އަދުއްވެންގެ ވަރުގަދަކަމީ ހުޅުވަނެމެކަން،
الله سبحانه وتعالى އުފެއްދެވިއެވެ މަތިވެރިކަމު ކަމެއްގައި ވެސް އޭނާ، ބިމުގެ މަތިން، އެ إِلهُ
އުފެއްދެވިއެވެ މަތިވެރިކަން ސަޖިދަކުރުމަކީ، އިބްލީހާ އަހަރެމެން ދެކެގެންނާ
ކަމެއް ނޫން ކަމުގައި ދެކެ، آدمُ عليه السلام ގެ މަތިވެރިކަން ޙަސަދަވެރިވެ، ބޮޑާކަމާއި
ކިބުރުވެރިކަން ފުރިގެން، الله سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅަށް އުރެދި ނުކިޔަމަންތެރިވެ،
آدمُ عليه السلام އަށް ސަޖިދަކުރުމަށް އިންކާރުކުރިއެވެ.

41- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
42- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾

(34) ދެން ހަމަ އެ ވަގުތުވެ، އިބްލީހަށް، الله سبحانه وتعالى އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. އޭ އިބްލީހުއެވެ! ހަމަ މިހާރު، އެ ސުވަރުގެއިން ކަލޭ ނުކުންނާށެވެ! ތިބާ ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭ ވަނީ، ރަޙުމަތުން إلهُ ގެ ރަޙްމަތުން ބޭރުކުރެވި، ލަޢުނަތްލެވިފައި، ޝައިޠާނާކަމުން ދުރުކުރެވިގެންނެވެ.

ދަންނާށެވެ! މި އުންމަތުގެ ސަލަފުންނާއި، أَهْلُ السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ ގެ ބޮޑުބައިމީހުންގެ ބަސްފުޅުގައި، آدَمُ عليه السلام ގެ ދަރިކަލުން ނެރުއްވީ، جَنَّةُ الْخُلْدِ މި ނަން ކިޔުން ސުވަރުގެއިންނެވެ.[43] އަދި އެ ސުވަރުގެއިން، آدَمُ عليه السلام ގެ ދަރިކަލުން ނެރުއްވުމަށް ފަހު ބިމަށް ފޮނުއްވުނުއިރު، އެ ދަރިކަލުންނާ އެކު އިބްލީސް ވެސް ބިމަށް ފޮނުއްވުނެވެ. އެ ކަމަށް އިސްތިޢާރާކުރައްވައި، الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَضْحَىٰ﴾[44] މާނައީ: "އޭ آدَمُ عليه السلامއެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، އެއްވެސް ކަހަލަ ބަނޑުހައިވުމެއްވެސް، އެ ތަނުގައި ތިބާއަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި އޮރިޔާން ހާލަތުގައި ގޮސްވެއިގެންވުމެއް، އެ ތަނުގައި ތިބާއަކަށް ނުވާނެ ވާހަކައެވެ.

އެހެނީ، ތިބާ ތިޔަ ހުންނަވާ ސުވަރުގޭގެ މަތިވެރި ނިޢުމަތްތަކެއެވެ. ސުވަރުގެއަކީ، އެ ތަނުގައި ތިބާ ބަނޑުހައިވާކަށް މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ އަދި ވަރުބަލިވާން ޖެހޭ ތަނެއް ނޫނެވެ. އޭ آدَمُ عليه السلامއެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، މި ސުވަރުގޭގައި ކަލޭގެފާނު، ފެންބޮވައިގެންނެއް އަދި އަވީގެ ހޫނުކަމެއް ވިޔަސް ތިބާއަކަށް ނުވެއެވެ.

43- مَجْمُوعُ الْفَتَاوَى لِشَيْخِ الْإِسْلَامِ ابْنِ تَيْمِيَة

44- سُورَةُ طه/ 118 - 119

އެހެނީ، ތިބާ ތިޔަ ހުންނެވި ހުސްވުމެއް ގެދޮރުވެރިވެއް ނުވާ ނިޢުމަތްތަކެވެ.[45]

އަދި، ކަލޭ ދިޔުމަށް ތަސްދީޤާ ބަދިޔެއްކުރެއްވިއެވެ. «يَجْمَعُ اللهُ تبارَكَ وتَعالَى النَّاسَ، فَيَقُومُ الْمُؤْمِنُونَ حَتَّى تُزْلَفَ لَهُمُ الْجَنَّةُ، فَيَأْتُونَ آدَمَ، فَيَقُولُونَ: يَا أَبَانَا، اسْتَفْتِحْ لَنَا الْجَنَّةَ، فَيَقُولُ: وَهَلْ أَخْرَجَكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ إِلَّا خَطِيئَةُ أَبِيكُمْ آدَمَ، لَسْتُ بِصَاحِبِ ذَلِكَ، اذْهَبُوا إِلَى ابْنِي إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللهِ»[46] މާނައީ: "ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، الله ﷻ އެންމެހައި މީސްތަކުން އެއްކުރައްވައި، މުއުމިނުންގެ ކައިރިއަށް ސުވަރުގެ ޤަރީބުކުރައްވާނެއެވެ. އެއަށްފަހު، ކާމިޔާބު ވަރަށް، ސުވަރުގެއާ ކައިރި ކުރެއްވުމުން މުއުމިނުން ޤަރާރުވެ، ސުވަރުގެ އެމީހުންނާ ކައިރިކުރެއްވުމުންނެވެ.

ދެން، آدَمُ ﷵ ގެ އަރިހަށް ގޮސް އެމީހުން ދަންނަވާނެއެވެ. އޭ އަހަރެމެންގެ ބައްޕައިކަލޭގެފާނޭ! އަހަރެމެންނަށް ޓަކައި ސުވަރުގެ ހުޅުވައިދެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގެން ދަންނަވާދެއްވާނެތޯއެވެ؟ ދެން އެ ހިނދު، آدَمُ ﷵ ވިދާޅުވާނެއެވެ. ސުވަރުގެއިން ތިޔަބައިމީހުން ބޭރުކުރީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ބައްޕަ ކުރި ކުށް ފިޔަވައި އެހެން ކޮން ކަމެއްހެއްތޯ؟ މަގޭ، ތިޔަ ކަމާ އެކަށީގެންވާ މީހަކީ ނޫނެވެ. ވީމާ، ތިޔަ ކަމަށްޓަކައި އަހުރެންގެ ދަރިކޮޅު إِبْرَاهِيمُ ގެ ގާތަށް ތިޔަބައިމީހުން ނިކަން ގޮސްބަލާށެވެ! އޭނާއަކީ، الله ﷻ ގެ ޚަލީލުފުޅެވެ."

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ ގެ ޚުރިވޭގެންނަވާ ގޮތަށް އުޅެ، ހެޔޮ ގޮތުގައި ދިރިއުޅުއްވި ބަޔަކު ފޮނުވައިދެއްވަ މީހުން، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން ސުވަރުގެ ވެއްދުމުގެން ފަހު، އެ ސުވަރުގެއިން ނުކުތުމެއް އެބައިމީހުންނަކަށް ނުވާނެއެވެ.

45- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
46- رَوَاهُ مُسْلِمُ

وَإِنَّ عَلَيۡكَ ٱللَّعۡنَةَ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٣٥﴾

﴿35﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އިސްރާފީލު ނަފްޚުދެއްވުމުން ދެވަނަ ފަހަރު ސޫރުގައި ފުމެން ޖަހާ،
އެ އިންސާނުން އަލުން ދިރުއްވައި، މަޙްޝަރުކުރައްވައި، ޙިސާބުބަލައްވައި، ދަރުމަދެއްވައި
ޘަވާބާއި، އުޤޫބާތާއި، ބަދަލުދެއްވާ، ޤިޔާމަތް ދުވަސް އަންނަންދެން ކަލޭއަށް
ލަޢުނަތް ހުއްޓެވެ. ފަހެއިރު، އުޅެމުންދާއިރު އަދި ބިރުގަނޑު ވެސް ކަލޭގެ މައްޗަށް
ބަދުދުޢާކުރުން، ކަލޭއަށް ކުރެވޭނެއެވެ. އެހެނީ، ކަލޭ ވަނީ، ރަޙްމަތުން އިލާހުގެ
ރަޙްމަތުން ދުރުކުރެއްވިގެންނެވެ.47

قَالَ رَبِّ فَأَنظِرۡنِيٓ إِلَىٰ يَوۡمِ يُبۡعَثُونَ ﴿٣٦﴾

﴿36﴾ الله ﷻ ގެ ރަޙްމަތުން ދުރުކުރެއްވިގެންވާ ކަން އިބުލީހަށް އެނގުމުން،
އެ إِلهُ ގެ ޙަޟްރަތުގައި އިބުލީސް ދެންނެވިއެވެ. އޭ އަޅުގެ ވެރި ربّއެވެ!
ޤިޔާމަތް ދުވަސް އައިސް، މަރުވެފައިވާ މީސްތަކުން އަލުން ދިރުއްވައި، ކަބުރުތަކުން
އުފުއްލަވައިން ނެރުއްވައިދެއްވާން ދާންދެން، މި އަޅާއަށް މުހުލަތުދެއްވައި، މި އަޅާ
ދުނިޔޭގައި ދަމަހައްޓަވައިދެއްވާށެވެ!48

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ ٱلۡمُنظَرِينَ ﴿٣٧﴾

﴿37﴾ الله ﷻ ގެ ޙަޟްރަތުގައި، އިބުލީސް އެ ދެންނެވި ދެންނެވުމާ ގުޅިގެން،
އިބުލީހަށް، އެ إِلهُ އަންގަވައިފިއެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭ ވަނީ، އެ ބަޔާއްގެ މަތީ،
ފަސްކުރެއްވުން ނަފްޚުދެއްވުމުގެ ވަގުތާއެވެ. ފަހެއިރު، ކަލޭއަށް މުހުލަތުދެއްވިފައިވާނީ
އެ ވަގުތާ ހަމައަށެވެ.

47- مَعَالِمُ التَّنزِيلِ فِي تَفْسِيرِ الْقُرْآنِ لِلْإِمَامِ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحُسَيْنِ بْنِ مَسْعُودٍ الْبَغَوِي
48- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ދެއްވާށެވެ! އެ ބައެއްގެ މަރު ފަސްކުރެއްވުން ހަމަޖެހިލެއްވުމަށްގެ މުއްދަތުގައި އިބިލީސް
ދެއްވުނީ، އިންސާނުންނާއި ޖިންނުންގެ ތެރެއިން، ﷲ ﷻގެ އަޅުކުރުމަކަށް
ކިޔަމަންތެރިވެ، އެ إِلٰهُ ޖޯޝްއުވި ހަސްދުޖުންނާ މަބާވާ ޚަލްޤުވެރިކަމާއި، އިބިލީހުގެ
އަޅުކަން ކިޔަމަންވާ ޚަލްޤުވެރިއާ ވަކިކުރެއްވުމި، އިންސާނުންނާއި ޖިންނުން
އިމްތިޙާންކުރައްވުމަށެވެ. އަދި، ﷲ ﷻގެ މަތިވެރި ހިކުމަތްތެރިކަމުގެ ނިޔާކުރެއް ގޮތުގެ
މަތިން، އިބިލީހުގެ ނުބައިކަން އިތުރުވުމަށް ދިނުމަށެވެ.[49]

إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡوَقۡتِ ٱلۡمَعۡلُومِ ﴿٣٨﴾

﴿38﴾ ކަށަވަރުން މުހުލަތުދެއްވާނީ، ކަނޑައެޅި އެނގިގެންވާ ވަގުތާ ހަމައަށެވެ.
އެއީ، ދުނިޔެމަތީ ތާވަލުގައި ނިމުމަށް ވަކިކުރެއްވި، ނަފްޚާއިން ތެރެއިން އެ ވަގުތާ
ހަމައަށް މުސާފިރު ތިބޭފަދަ ކުރިން ބަލާ މުހުލަތާ ވަގުތާ ހަމައަށެވެ. ކީއް، ދުވަސް
ތާވަލުގެ ނިމުމަށް ވަކިކުރެއްވި ވަގުތާ ހަމައަށް، ފަހުން ތިބޭގޮތަށް ކަށަވަރުން މުހުލަތު
ނުދެއްވާނެއެވެ.[50]

قَالَ رَبِّ بِمَآ أَغۡوَيۡتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَأُغۡوِيَنَّهُمۡ أَجۡمَعِينَ ﴿٣٩﴾

﴿39﴾ އިބިލީސް ދަންނަވިއެވެ. "އޭ އަޅުގެ ވެރި ربّއެވެ! އިބަ إِلٰهُ، ތިމަން އަޅާ
މަގުފުރައްދަވައި، އިބަ إِلٰهُގެ ރަޙްމަތުން ތިމަން އަޅާ ދުރުކުރެއްވި ކަމަށް ޤަސަމެވެ، آدَمُގެ
ދަރިފަސްކޮޅުން އަންނަނިވި ބާޠިލުކަން، ބިމުގައި ފާސިދުކަން، ނުބައިކަން އެޅުވުމުގެ މަގު،
ތިމަން އަޅާ އެބައިމީހުންނަށް ޒީނަތްތެރިކޮށްދޭނަމެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން އަޅާ،
އެބައިމީހުން އެންމެން ހިދާޔަތުގެ ސީދާ މަގުން އެއްކިބާކޮށް މަގުފުރައްދާނަމެވެ.[51]

49- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

50- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

51- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّ

إِلَّا عِبَادَكَ مِنۡهُمُ ٱلۡمُخۡلَصِينَ ﴿٤٠﴾

﴿40﴾ އަދި އާދަމުގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން، އެ ބަޔަކަށް، އިބަ إِلٰهُ ހިދާޔަތް ދެއްވައި،
އުބައިދިވުމުގެ އަޅުކަމުގައި، އެ إِلٰهَ އެއްވެސް މަނިކުފާނު ބައިވެރިނުކޮށް، އެންމެހައި
އަޅުކަން، ހަމައެކަނި، އިބަ إِلٰهَށް ޚާއްޞަކުރި ބަޔަކު ފިޔަވައި އެކަން އެންމެން
ތިމަން އަޅާ މަގުބޫލުކުރެއްވިއެވެ.[52]

قَالَ هَٰذَا صِرَٰطٌ عَلَيَّ مُسۡتَقِيمٌ ﴿٤١﴾

﴿41﴾ އިބިލީހުގެ އެ ވާހަކައަށް ޖަވާބުދެއްވައި، الله ﷻ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. މިއީ،
ތިމަން إِلٰهُގެ ޙަޟްރަތަށް އަރާ ސީދާ ވެގެންވާ ތެދުމަގެވެ. އެ މަގަކީ، އީމާންކަމާއި
ހިދާޔަތުގެ މަގެވެ. ނަބިއްޔުންނާއި، ރަސޫލުން ހިނގެވި މަގެވެ. ފަހެ، ތިމަން إِلٰهُގެ
އަޅުތަކުންނަށް ތިޔަބައިމީހުން ބާރުހިންގާ ނުލިބޭނެ، ކަންތައްތަކަކުން
ގުޅިގެން ދިޔައީ، އެ މީހުންގެ އަޅުކަމުގެ ކަމެއް، ތިމަން إِلٰهَ ޚާއްޞަކުރެއް ތެދުވެރިކުރުމުގައި
ކަމުގެ މިނަކަމުގެ ދީނުގައި ސީދާވެގެންވާ ތެދުމަގުގެންނެވެ. އެ މަގުން ހިނގާމުން،
ތިމަން إِلٰهُގެ ޙަޟްރަތަށް، ސޯބަތުގެ މަތިވެރި ނިޢުމަތަށް ވާސިލުވުމަށެވެ.
ސަލާމަތްވުމެވެ. ސޯބަތުގައި، ތިމަން إِلٰهَށް ބިރުވެތިވެ ތަޤުވާވެރިވާ
މީހުންނަށް ބަލައި، ތިމަން إِلٰهُ ތައްޔާރުކޮށްދެއްވައިފައިވާ ދަރަޖަތުގެ ގޮވަތްތެވެ.[53]

ދަންނާށެވެ! ދުނިޔެއާއި އެ ދުނިޔޭގައި ވާހައި އެއްކޮށް ފަނޑު ނުތިބިގުމަކަށް ފަހެ،
އެންމެހައި ހެޔޮތަކަން އެނބުރި ރުޖޫޢަވާނީ الله ﷻ ގެ ޙަޟްރަތަށެވެ.
ފަހެ، އެ ހިނދު، އުބައިދިވުމުގެ އަމަލުތަކަން ޢަމަލުކޮށްވާށެވެ. އެއީ އަމަލުތަކަ
ބަޔަކަށް އެއީ ޢަމަލެވެ. ނުބައި އަމަލުތަކަ ބަޔަކަން ނުބައި ޢަމަލެވެ.

52- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
53- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُورِ عَائِضِ الْقَرْنِي

إِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَٰنٌ إِلَّا مَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾

﴿42﴾ އަދި އެ ބައެއްގެ އަޅުކަން، ހަމައެކަނި، ތިމަން އިލާހަށް ޚާލިޞްކުރި
އަޅުތަކުންގެ މައްޗަކަށް، ކަލޭއަކަށް އެއްވެސް ބާރެއް ލިބިގެންނެއް ނުވެއެވެ. ވުމާއެކު،
އެބައިމީހުންނަކީ ވަސްވާސްދީ އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކަށް ވެރިވެ، އެބައިމީހުން
ސީދާމަގުން އެއްކިބާކުރުމުގެ ކުޅަވަޅު ބާރެއް ކަލޭއަކަށް ނުލިބޭ. އެހެނެއްކަމަކު،
އެ ބައެއްގެ މައްޗަށް، ކަލޭގެ ބާރު ފޯރާނީ، މަގުފުރެދުން އިޚްތިޔާރުކޮށް،
އެ ބަޔަކުކުރާ އަޅުކަމުގައި، ތިމަން އިލާހާ އެހެނިހެން ފަރާތްތައް ބައިވެރިކޮށް
ޝިރުކުކޮށް، ކަލޭގެ ބަސްއަހައި، ކަލޭއާ ތަބާވާ މީހުންގެ މައްޗަށެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ،
ތިމަން އިލާހަށް އުރެދި، ކަލޭއަށް ކިޔަމަންވި މީހުންނެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ
އެކުވެރިޔާ، މަދަދުގާރިޔާ، ކަލޭ ކަމުގައި ހެދިމީހުންނެވެ.[54]

وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾

﴿43﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އިބިލީހާ ތަބާވެ މަގުފުރެދުނުހައި ބަޔަކަށް ޖަހައި،
ކަނޑައެޅިފައިވާ ތަނަކީ، އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، އެ އެންމެން އެ ތަނަކަށް
ފޮނުވުމަށް، ﷲ ﷻ ވަޢުދުކުރައްވައިފައިވާ ތަނަކީ، ހަމައަސަރަކީ ހުރިހާ،
އެ ތަނުގެ ޢުރުކަން ހިންގާއަށް ގުސްތުއިވާ ނަރަކައެވެ.[55]

لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَٰبٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِّنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ ﴿٤٤﴾

﴿44﴾ އެ ނަރަކައަށް ހަތް ދޮރު ވެއެވެ. އޭގެ ކޮންމެ ދޮރެއްގެ ވަނީ،
އެއް ދޮރަކުންވެދެން އަޅުގެ ދޮރު ތިރިގައިވާ ގޮތަށެވެ.

54- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدُّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي
55- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އެއިން ކޮންމެ ދޮރަކުން ވެސް ނަރަކައަށް ވަންނާނެ ބަޔަކީ، އިބުލީހާ ތަބާވި
މީހުންގެ ތެރެއިން ވަކި ބައެއް ކަނޑައެޅި ބައްޔަންކުރެވިފައި ވެއެވެ. ދަންނާށެވެ!
އެ ދޮރުތަކުން ވަންނަމީހުން ބައްޔަންކުރެވިފައިވޭ، އިބުލީހާ ތަބާވުމުގައި އެބައިމީހުންގެ
ދަރަޖަތައްހުރި ނިސްބަތުންގެ ގޮތުންނެވެ.[56]

إِنَّ ٱلۡمُتَّقِينَ فِي جَنَّٰتٖ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾

45 ހަމަކަށަވަރުން، ތަޤުވާވެރިންނަކީ، ހުރިހާ އަމުރުތަކަށް، ބޯލަނބާ ހުކުމްތަކަށް
އަރައިގަތުމުން ދުރުވެ އެއްކިބާވެ، ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ބިރުވެތިވި މީހުން ވެސް،
ނިޢުމަތްތަކުން ފުރިގެންވާ ސުވަރުގޭގެ ބަގީޗާތަކުގައެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ބަލައި
ތަށިތަށް ބާވަތްބާވަތުގެ އަންނަކާތި ކާނާތައް، އެ ބަގީޗާތަކުގައި ވާނެއެވެ.[57]

ٱدۡخُلُوهَا بِسَلَٰمٍ ءَامِنِينَ ﴿٤٦﴾

46 އެބުނެވޭނެއެވެ، ސަލާމަތާއި ޢާފިޔަތާއެކު، ސުވަރުގެ ވަދެ ރައްކާތެރިކަމާއެކު
ދިރިއުޅޭށެވެ. ކޮންމެ ނުބައިކަމަކުން ސަލާމަތުވާ، ކޮންމެ ބިރުވެރިކަމަކުން މިންޖުވާ،
ހުރިހާ ބިރުވެރިކަމަކުން ރައްކާތެރިވެގެން އަމާންކަމާ އެކު، ސުވަރުގޭގެ ބަގީޗާތަކަށް
ވަދެދިޔުމަށް ވަންނާށެވެ![58]

وَنَزَعۡنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنۡ غِلٍّ إِخۡوَٰنًا عَلَىٰ سُرُرٖ مُّتَقَٰبِلِينَ ﴿٤٧﴾

47 އަދި އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ވާނަމަވެސް ރުޅިވެރިކަމާއި،
ނުރުހުންވެރިކަމާއި، ދެކޮޅުވެރިކަމާއި، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުން ނެތިކޮށް،
ބޭރުކޮށްލައިފިއެވެ، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތައް، ތިމަން إِلٰهُ ސާފުކޮށްލައްވާނީމެވެ.

56- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
57- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
58- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އެއީ، އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކު ދެކެ ރުޅިވާ އަޑުވަސްދޭ ބައެއްގެ ގޮތުގައި، ސުވަރުގޭގައި އެބައިމީހުން ދިރިއުޅުއްވާނެއެވެ. ވުމާއެކު، ޖަންނަތްތެރިކުރެވުނުމާ ނުހަނު ރިވެތި ގޮނޑިތަކުގެ މަތީގައި، އެކަކު އަނެކަކާ ކުރިމަތިލައިގެން ތިބޭ ޙާލުގައި އަޚުންތަކެއް ކަމުގައިވާ ހާލު، ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ބައްދަލުކުރާނެއެވެ.[59]

މި އާޔަތް ބާވައިލެއްވުނު ސަބަބު:

عَلِيُّ بْن الْحُسَيْن رضي الله عنه ވިދާޅުވި ބަސްފުޅެއްގެ މާނައިގައި ވެއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ވަޙީ ބަސްފުޅު، ﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ﴾ މި އާޔަތް ބާވައިލެއްވުނީ، أَبُو بَكْر رضي الله عنه އާއި، عُمَرُ رضي الله عنه އާއި، عَلِي رضي الله عنه އާ ބާރު ގޮތުންނެވެ." އަދި މި އާޔަތުގައި، الله سبحانه وتعالى ބަޔާންކުރައްވައިދެއްވީ މިވާ ހަސަދަވެރިކަމާއި، ކިބުރުވެރިކަމާއި، ދުޝްމަނުވެރިކަމާ، ޢަދާވާތް ގާނޫނުގެ ހަސަދަވެރިކަމާއި، ކިބުރުވެރިކަމާއި، ދުޝްމަނުވެރިކަމެވެ.

އެހެން، ދުޢާއިންވެސް ބައްޔެއް ނެތްހާލަތު ކަމުގައިވާ، ތަރުޙީބު ވަންނަމުގެ މީހުންނާއި، އަދިއްޔާ ވަންނަމުގެ މީހުންނާއި، ގާތުގެ ވަންނަމުގެ މީހުންގެ ދުރުގައި ނުހަނު ބޮޑު ހަސަދަވެރިކަމާއި، ކިބުރުވެރިކަމާއި، ދުޝްމަނުވެރިކަން ޢާއިލާއިން ޖަމާވާ ކަމެއް ނެތެވެ. އެ ކަން އެ ގޮތަށް ޤާއިމުވައި، އެ ތަރުޙީބުތަކުގެ މީހުން އިސްލާމް ވެފައި، އެ އެންމެންނަކީ ފަސޭ، އޭގެ އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ރުޅިވާ، ނުހަނު އެކުވެރި، އަޚުވަންތަ ބަޔަކު ކަމުގައި ވިއެވެ.[60]

59– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي
60– تَفْسِيرُ لَطَائِفِ الْإِشَارَاتِ لِلإِمَامِ الْقُشَيْرِي

لَا يَمَسُّهُمۡ فِيهَا نَصَبٞ وَمَا هُم مِّنۡهَا بِمُخۡرَجِينَ ﴿٤٨﴾

﴿48﴾ އެ ސުވަރުގޭގެ ބަގީޗާތަކުގައި، އެބައިމީހުންނަށް އެއްވެސް ވަރުބަލިކަމެއް،
އުނދަގުލެއް އަދި ތަޢުބުކަމެއް ވިއަސް ނުލިބޭނޭމެވެ. އަދި ޚަރަދެއްގައި ވެސް އެ ތަނުން
ނުނެރޭނޭ ބަޔަކު ކަމުގައި އެބައިމީހުން ނުވެއެވެ. ފުރާޅުކާ، އެ ތަނަކީ ދާއިމީ
ނިޢުމަތްތަކުގައި، ތާއަބަދު އެބައިމީހުން ދެމިތިބޭނޭތަނެވެ.[61]

نَبِّئۡ عِبَادِيٓ أَنِّيٓ أَنَا ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾

﴿49﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަންނަނިވި ޚަބަރު ދެއްވާ، ތިމަން އިލާހުގެ އަޅުތަކުންނަށް،
އިބަ ރަސޫލާ ދެއްވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން އިލާހު ތޯބާގެންނަވާ، ތިމަން އިލާހުގެ
އަޅުތަކުންގެ ތޯބާއިން ޤަބޫލުކުރައްވާ ފާފަތައް ފުއްސަވާ ވަރު، އެ ފާފަތަކުގެ މަޢާ
ދުވަސްކުރުމަށް ނަމޭ، ތޯބާވި ބައިމީހުންނަށް ރަޙްމަތް ލައްވާ، ތިމަން އިލާހުގެ ޢަޛާބުތަކަށް
ވުރެ ބޮޑު ޢަޛާބެއް ނެތް، އެ މީހުން ދަރުމަވަންތަ ރަޙްމަތްވެރިވާ، ނުހަނު ލޯބިވަންތަ
ރަޙްމަތްވަންތަ އިލާހު ކަމުގައެވެ.[62]

މި އާޔަތް ބާވައިލެއްވުނު ސަބަބު:

ކައް ރަޙްމަތް ރަސޫލާގެ މިމްބަރު ސަޙާބީންގެ ބައެއްމީހުން ބޮޑުވެގެން ހިނގާފައިވުން
އަހިސްކުރިވާ ރަޙީމް ބަސްކުރެއްވީގެ ވާހަކައިގެ ފަހެވެ. "މަޢާކާގެ ރަސޫލުކުރެ
ދުރުކުރެވުމުގެ ބައެއްގެ، ބާޒު ބަލި ސަބަބާ މި ނަން ކިޔުނު ދުރުކުރެވުން، އެއްދުވަހަކު
رَسُولُ الله ﷺ އަށް ރަސޫލްކުރެން ވަދުވަޑައިގެންނެވުނުއިރު، އެ ރަސޫލާގެ އަސްޙާބުންގެ
ބައެއްމީހުން ބަލައި ބާޒުކުން ހިއްސީވި ހިނގުމާވަޑައިގަތުމެވެ.

61- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

62- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދެން، އެ ތަން ދެކިވަޑައިގަތުމުން، އެ ޞަޙާބުބުންނަށް رَسُولُ اللهِ ﷺ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަ ޞަޙާބުބުން ހިނިތުނުވެވަނީތޯއެވެ؟ މި ފަދައިން ވިދާޅުވުމަށް ފަހު، ކައު އިތުރު ރަސޫލާ ހަމައަށް އެނބުރިވަޑައިގެން، ހިނގަވައިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން، އެ ބަސްފުޅުގެ ސަބަބުން، ކަންބޮޑުވެ ބަސްހުއްޓި އެއްވެސް ހަރަކާތެއް ޖިހާން ވެސް ނުކުރި އަޅުގަނޑުމެން ތިބީމެވެ.

އަދި އެ ބާރުމިގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަނިކޮށް، ކައު އިތުރު ރަސޫލާ ނިކުމެ އިސްތިޤްބާލް ހަމައެކަނި ވަޑައިގެންފައިވާ ހާލު، އަނބުރި އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާތަށް ވަޑައިގެންނެވި ވިދާޅުވިއެވެ. ނިކުމެ އިސްތިޤްބާލް ހަމައެކަނި، މިހެން ރަސޫލާއަށް ނުކުމެވަޑައިގެންނެވުމުން، جِبْرِيلُ عليه السلام ވަޑައިގެން ވިދާޅުވިއެވެ. ޔާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ. މިހެން إِلٰهُ ގެ ރަޙްމަތުން، މިހެން إِلٰهُ ގެ އަޅުތަކުން މާޔޫސްކުރައްވަނީ ކީއްވެގެންތޯއެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން، މިހެން إِلٰهީ، ގިނަގިނައިން ފާފަފުއްސަވާ، ނަހަރު އާރާމަކުން ރަޙްމަތްތެރި إِلٰهُ ކަމުގައި، މިހެން إِلٰهُ ގެ އަޅުތަކުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ހަބަރުދީފާނދޭވެ![63]

وَأَنَّ عَذَابِى هُوَ ٱلْعَذَابُ ٱلْأَلِيمُ ﴿٥٠﴾

﴿50﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ފާފަކުރާމީހުން ދޫކޮށް ތައުބާނުވެ، ފާފަކުރުން މަތީ ދެމިތިބީ އަޅުތަކުންނަށް ބޭކަލި، މިހެން إِلٰهُ ތައްޔާރުކުރައްވާފައިވާ ޢަޛާބަކީ ނަހަރު ވޭންދެނިވި އަދި އެހާމެ ކަށަވަރުކުރެވި ގަދަފަދަ ޢަޛާބެއް ކަމުގެ ބިރުވެރި ހަބަރު ވެސް، އިބަ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާށެވެ!

63- تَفْسِيرُ جَامِعِ الْبَيَانِ لِلإِمَامِ مُحَمَّدِ بنِ جَرِيرِ الطَّبَرِي

ވީމާ، ފާފަ ފުއްސަވައި ދެއްވުން އެދި، ތިޔަބައިމީހުން، ތިމަން إِلٰهُ ގެ ހަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވެ
ތައުބާވާށެވެ! އޭރުން، ތިމަން إِلٰهُ ގެ އަޛާބުން، ތިޔަބައިމީހުން ބިރުވެތިވެ ހުރެވުމެވެ.[64]

وَنَبِّئۡهُمۡ عَن ضَيۡفِ إِبۡرَٰهِيمَ ﴿٥١﴾

﴾51﴿ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ އަރިހަށް މެހެމާނުންގެ ގޮތުގައި
ވަޑައިގެންނެވި މަލާއިކަތުންގެ ޚަބަރު ދީފާށެވެ، އެބަ ރަސޫލާ، މިޤައުމަށްކަންނަން ދެއްވާށެވެ!
ލެއް، އެ މަލާއިކަތުން ކޮންއެއްވެސް، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام އަށް ދިމާވެ ވަޑައިގެންނެވީ ބުޝާރާ
ދަރިކަލެއްގެ ވާހަކައިން، އެ މަލާއިކަތުން އުފާވެރި ޚަބަރު ދެއްވުމަށެވެ. އަދި
އެ މަލާއިކަތުންނަކީ، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ރަސޫލާ ގެންނަވި
ޢަޛާބާއި ހަލާކުގެ ވާހަކަ ހަލުވިކުރައްވާ ނަބިއްޔާއަށް ކޮށްދޭ ޚަބަރުދެއްވުމަށް،
اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލުން، އެ މަލާއިކަތުން އަރިހަށް ވަޑައިގެން މަލާއިކަތުންނެވެ.[65]

إِذۡ دَخَلُواْ عَلَيۡهِ فَقَالُواْ سَلَٰمٗا قَالَ إِنَّا مِنكُمۡ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾

﴾52﴿ ލެއް، މާތްމަލާއިކަތުންގެ ބަޔަކު، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންނެވި
މަލާއިކަތުންގެ ވެރިން، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް ވަދެވަޑައިގެން، سَلَامًا މި ލަފުޒުން
ވިދާޅުވެ، އެ ރަސޫލާއަށް ސަލާމް ދެންނެވިއެވެ. ދެން، އެ މަލާއިކަތުންގެ ސަލާމުގެ
ޖަވާބުގައި، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ދެންނެވިއެވެ. ތިމަ ބިރުގަނޭ، މަލާއިކަތުންގެ މައްޗަށް ފަދަ،
ރައްކާތެރިކަމާއި، އަމާންކަމާއި، ސަލާމަތްކަން ހުށްޓެވެ. މި ލަފުޒުން ވިދާޅުވެ ސަލާމުގެ
ޖަވާބުދެއްވީއެވެ ދެން، ގެރިހެއް ޚާއްސަކޮށް ތައްޔާރުކުރައްވައިގެން ގެނެސްދެއްވީ،
އެ މަލާއިކަތުންގެ އަރިހުގައި ބެހެއްޓެވިއެވެ.

64- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَز تَفْسِير لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
65- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَز تَفْسِير لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އެ ކަން އެ ގޮތަށް ކުރެއްވީ، އެ ފުރިޝްތާއުންނަކީ އިންސާނުންގެ ސޫރައިންނާ
ބަޔަކު ކަމަށް ހީފުޅުވުމުން، އެ ބޭފުޅުންނަށް މީހުންނާ އަރާކުރެއްވުމަށްފަހު. ސަލާމްވެސް،
އެ ފުރިޝްތާއުން އެއިން ޒިޔާރަތްކުރެއްވުމުން، އެ ކަމާމެދު ކަންބޮޑުވެވަޑައިގެން
ހުންނަވައި، إِبْرَاهِيمُ ﵇ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ ކަންތައްތަކާމެދު އަޅުގަނޑުމެންގެ
ހިތްތަކަށް، ބިރުވެރިކަންވަދެއްޖެއެވެ.[66]

قَالُواْ لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَٰمٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾

﴿53﴾ ދެން، إِبْرَاهِيمُ ﵇ ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންނެވި ފުރިޝްތާއުން،
އެ ރަސޫލާއަށް ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ﷻ ގެ ރަސޫލާއެވެ! އަޅުގަނޑުމެން ދެކެ
ބިރުގަންނަވައިނުލައްވާށެވެ! އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް އައިސް އަޅުގަނޑުމެން
މި ގޮތަށް، الله ﷻ ގެ ބަސްބުނުއްވުމުން، އިބަ ރަސޫލާއަށް އިލްމުވެރި ފިރިހެން ދަރިކަލަކު
ދެއްވާނެ ކަމުގެ އުފާވެރި ހަބަރެއް ގެނެސްދެނީއެވެ.[67]

قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَىٰٓ أَن مَّسَّنِيَ ٱلْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ ﴿٥٤﴾

﴿54﴾ إِبْرَاهِيمُ ﵇ އަށް އެ ދީބަވަޑައިގެންނެވި އުފާވެރި ހަބަރާމެދު އަޖައިބުވެވަޑައިގެން
ހުންނަވައި ވިދާޅުވިއެވެ. މުސްކުޅިވެ ދަރިން ނުލިބޭ އުމުރަށް އަޅުގަނޑު ދިޔުމަށް
ފަހު ވެސް، އަޅުގަނޑަށް އިލްމުވެރި ދަރިއަކު ލިބޭނެ ކަމުގެ އުފާވެރި ހަބަރު
މިހާ ތިޔަބޭފުޅުން އަޅުގަނޑަށް ދެއްވަނީތޯއެވެ؟ ދެން، މިހާ ކޮން އުފާވެރި
ހަބަރެއް، މިހާ ތިޔަބޭފުޅުން އަޅުގަނޑަށް މިހާ ދެއްވަނީ، ކޮން އަސާސެއްގެ މައްޗަށް
ބިނާކުރައްވައިގެންތޯއެވެ؟

66- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
67- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ވަރު، ތިޔަ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑަށް ތިޔަ ދެއްވާ އުފާވެރި ޚަބަރަކީ ކޮންގޮތަކުން
ދެއްވާ ޚަބަރެއްތޯއެވެ؟[68]

قَالُوا۟ بَشَّرْنَـٰكَ بِٱلْحَقِّ فَلَا تَكُن مِّنَ ٱلْقَـٰنِطِينَ ﴿٥٥﴾

﴿55﴾ إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ އަރިހަށް މަލާއިކަތުންގެ ޖަވާބުގައި ވަޙީގެން ތިއްބެވި
މަލާއިކަތުން، އެ ބަޝާރަތް ދެންނެވީމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން، އިބަ ބަޝާރަތް
މި އަރުވާ ޚަބަރަކީ، ދޮގެއް ވެސް ނެތް ތެދު ޚަބަރެވެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެ ޚަބަރުދެއްވީ، اللهُ سبحانه وتعالى އެވެ. ވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި އަރުވާ ޚަބަރާމެދު
އަޖައިބުވެވަޑައިގެން، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ރަޙްމަތުން އުއްމީދު ކަނޑައިލާ މީހުންގެ ތެރެއިން،
އިބަ ރަސްކަލާ ވެވަޑައިނުގަންނަވާށެވެ![69]

قَالَ وَمَن يَقْنَطُ مِن رَّحْمَةِ رَبِّهِۦٓ إِلَّا ٱلضَّآلُّونَ ﴿٥٦﴾

﴿56﴾ إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ވިދާޅުވިއެވެ. اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ރަޙްމަތުން އުއްމީދުކަނޑާ، މަގުފުރެދިގެންވާ
މީހުން ފިޔަވައި، އުފެއްދެވުމުގެ ވެރި رَبُّ ގެ ރަޙްމަތާމެދު މާޔޫސްވެ އުއްމީދު
ކަނޑައިލާނީ، ކާކުތޯއެވެ؟ ސަބަބަކީ، ޤުދުރަތުން ތެދުން އެއްވެސް
ބައެއް، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ރަޙްމަތާމެދު މާޔޫސްވެ އުއްމީދު ކަނޑައިލާނީ ކާފަރުން ކަމުގައިވާތީއެވެ.[70]

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا ٱلْمُرْسَلُونَ ﴿٥٧﴾

﴿57﴾ إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލުން! ފޮނުއްވިގެންވާ
މަޤްޞަދަކީ ކޮބައިތޯއެވެ!

68- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
69- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
70- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ތިޔަ މަލާއިކަތުން ވަޑައިގަތުމުގެ މަޤްޞަދަކީ އަދި ބޭނުންތެރިކަމީ ވެސް ކޮބާ ކޮބައިތޯއެވެ؟ އަޅުގަނޑަށް ތިޔަ ދެއްވި ހަބަރު އިތުރަށް، ﷲ ﷻ ގެ ހަޟްރަތުން ތިޔަ މަލާއިކަތުން ފޮނުއްވީ ކޮންކަހަލަ މުހިންމު ކަމަކަށްތޯއެވެ؟ އަދި ތިޔަ މަލާއިކަތުން ތިޔަ ވަޑައިގެންނެވީ ކޮންފަދަ ބިރުވެރިކަމަކާއިގެންތޯއެވެ؟[71]

قَالُوٓاْ إِنَّآ أُرۡسِلۡنَآ إِلَىٰ قَوۡمٖ مُّجۡرِمِينَ ٥٨

﴿58﴾ إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ ކުރެއްވި ސުވާލަށް ޖަވާބުދެއްވަމުން، އެ މަލާއިކަތުން ދެންނެވިއެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުއްވިފައި މި ވަނީ، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، ﷲ ﷻ އަށް ކާފިރުވެ، لُوطُ عليه السلام ގެންނެވި ރިސާލަތު ދޮގުކޮށް އިންކާރުކުރި، އެއްޗިހިސުން ގެބުނިނގައި، މަގުފުރެދުން އިނގިރާރުކުރި ނުބައިންތަކާ މުޖުރިމުން ހަމަކަށް ނުކިޔާންދޭމަކަށެވެ.[72]

إِلَّآ ءَالَ لُوطٍ إِنَّا لَمُنَجُّوهُمۡ أَجۡمَعِينَ ٥٩

﴿59﴾ އެހެންނަމަވެސް، ﷲ ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުގެން، لُوطُ عليه السلام އާއި، އެ ރަސޫލާގެ އަހުލުބައިތުންނާއި، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވި، އެ ރަސޫލާއާ ރަހުމަތް ލިބިގެން، އެ إِلٰهُ ގެ ޢަޛާބުން ސަލާމަތްކުރެއްވި، އަޅުގަނޑުމެން އެބައިމީހުން ސަލާމަތްކުރާނަމުއެ ކަމަ ހަމަ ރަނގަޅަން ވެސް، ކައިރިވަނީ ކަމެކެވެ. ވީމާ، لُوطُ عليه السلام އާއި، އެ ރަސޫލާއާ އީމާންވި، އެ ރަސޫލާ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، ހަޔާތްގައި ވެސް އެއްވެސް ގެއްލުމެއް ނުލިބޭނެއެވެ. އެހެނީ، އެބައިމީހުން ވަނީ، ﷲ ﷻ ގެ ހަޟްރަތުން ރަޙްމަތްލެއްވުމަށް ބާރުވެގެން ކަމުގައެވެ.

71- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّ
72- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي

މިއީ، لُوطُ عليه السلام ގެ ރިސާލަތު ގަބޫލުކުރި މުއުމިނުންނާ ބެހޭ ގޮތުން، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ އަރިހުގައި، އެ މަލާއިކަތުން ދެންނެވި ބަސްފުޅެވެ.[73]

إِلَّا ٱمۡرَأَتَهُۥ قَدَّرۡنَآ إِنَّهَا لَمِنَ ٱلۡغَٰبِرِينَ ﴿٦٠﴾

(60) ނަމަވެސް، لُوطُ عليه السلام ގެ އަންހެނުންގެ ތެރެއިން، އެ ރަސޫލާގެ ކާފިރު އަނބިކަނބަލުންނާމެދު، الله سبحانه وتعالى މިންވަރުކުރައްވައި ނިޔާކުރައްވައިފައިވާ ކަން ކަށަވަރީ ހަލާކުވާ ނުބައި މީހުންގެ ތެރޭގައި އެ އަންހެން މީހާ ވުމަށެވެ. ވުމާއެކު، لُوطُ عليه السلام ގެ ޢާއިލާގެ މީހުންގެ ތެރެއިން ކުފުރުވެރިކަމާއި، މަގުފުރެދުމާއި، އެއްޗިންސުން ގުޅުންހުރިގައި، ނުބައިކަމުގައި ހައްދުފަހަނައަޅައިގަތަ މުޝްރިކުން ހަލާކުވެގެން ދާއިރު، އެ އަންހެން މީހާ ވެސް ވާނީ، އެ މުޝްރިކުންގެ ދައްކަން، އެ މަލާއިކަތުން ގެންނަވާ ޚަބަރުގެ ތެރެއަށް ދޫކުރައްވާ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.[74]

فَلَمَّا جَآءَ ءَالَ لُوطٍ ٱلۡمُرۡسَلُونَ ﴿٦١﴾

(61) الله سبحانه وتعالى ގެ ބަސްރަތުން ފޮނުއްވުނު މަލާއިކަތުން، ދެން ވަޑައިގެންނެވީ، لُوطُ عليه السلام އާއި، އެ ރަސޫލާގެ އަހުލުވެރިންގެ އަރިހަށެވެ. އެ ހިނދު، އެ މަލާއިކަތުން ތިއްބެވީ ނުހަނު ބޮޑުރީތި ރިވެތި ފިރިހެނުންތަކުގެ ސިފައިގައެވެ.[75]

قَالَ إِنَّكُمۡ قَوۡمٌ مُّنكَرُونَ ﴿٦٢﴾

(62) ވުމާއެކު، لُوطُ عليه السلام ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންނެވި މެހުމާނުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ.

73- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدُّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي
74- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
75- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔައީ ކޮން ބަޔަކު ކަން އަޅުގަނޑަކަށް އެނގިފައި ނުވާ، ދުށިން ބިރުއްޖެހި
ބަޔަކު ކަމުގައި، ތިޔަ މީހުންނަށް ވިއެވެ.76

قَالُواْ بَلۡ جِئۡنَٰكَ بِمَا كَانُواْ فِيهِ يَمۡتَرُونَ ﴿٦٣﴾

﴿63﴾ އެ ހިނދު، لُوطُ عليه السلام އަށް އެ މަލާއިކަތުން ދެންނެވިއެވެ. އިބަ ރަސޫލާ ބިރު ނުގަންނަވާށެވެ! އަރިހަށް އައީމެވެ! އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް އަޅުގަނޑުމެން މި އައީ، އިބަ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުން އެ ކަމަކާމެދު ޝައްކުކުރާ ޢަޛާބު ހިފައި ކަންތައްތަކަށް ގެންނެވެ. އަދި އެ ކަންތައްތައް އަންނާނެކަން އެބައިމީހުން ޝައްކުކުރަމުންދި ކަންތައްތަކަށް ގެންނެވެ. އެއީ، އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރުމަށް ޓަކައެވެ.77

وَأَتَيۡنَٰكَ بِٱلۡحَقِّ وَإِنَّا لَصَٰدِقُونَ ﴿٦٤﴾

﴿64﴾ އަދި، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް އަޅުގަނޑުމެން މި އައީ، الله سبحانه وتعالى ގެ ހުކުމުން ތެދުއްވިގެންވާ ޙައްޤު ޢަޛާބު ގެނެސްދިނުމަށެވެ. އެއީ، އެއްވެސް ޝައްކެއްގައި ނުވާނޭ ކަންތައްތަކެކެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ، ތެދުވެރި ބަޔަކު ކަން ވެސް ކަށަވަރެވެ.78

فَأَسۡرِ بِأَهۡلِكَ بِقِطۡعٖ مِّنَ ٱلَّيۡلِ وَٱتَّبِعۡ أَدۡبَٰرَهُمۡ وَلَا يَلۡتَفِتۡ مِنكُمۡ أَحَدٞ وَٱمۡضُواْ حَيۡثُ تُؤۡمَرُونَ ﴿٦٥﴾

﴿65﴾ ދެން، ރޭގަނޑުން ބައެއް ވޭތުވުމުން، އިބަ ރަސޫލާގެ އަހުލުވެރިންނާއި، އިބަ ރަސޫލާގެ ގައުމުގެ މީހުންގެ ފަހަތުން، އިބަ ރަސޫލާއަށް އިލާހީ މީހުންނައިގެން މި ރަށުން ނުކުމެވަޑައިގަންނަވާށެވެ!

76- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
77- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
78- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި، އިމާންވީ މީހުންގެ ފަހަތުގައި ހުންނަވައިގެން، އިބަ ރަސޫލާ ވަޑައިގަންނަވާށެވެ!
އަދި، الله ﷻ ގެ އަމުރުފުޅާ ޚިލާފުވެ، ޤައުމުގެ މީހުންނަށް ވާގޮތް ބަލުމަށް ބަލާއި،
ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެކަކު ވެސް އެނބުރި ފަހަތަށް ނުބަލާށެވެ! އެހެނީ،
އެ އަމުރުފުޅާ ޚިލާފުވެ، އެނބުރި ފަހަތަށް ބަލައިފި ކޮންމެ މީހަކު އެ ޢަޛާބުގައި ޖެހި،
އެ މީހަކު ހަލާކުވެގެން ދާނެތީއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަމުރުކުރެއްވުނު
ފަދައިން، އެ އަމުރުކުރެއްވުން ތަނަށް ދިއުމަށް، ތިޔަބައިމީހުން އަވަސްއަވަހަށް
ދަތުރުކުރައްވަންވާށެވެ!

ދަންނާށެވެ! لُوطُ عليه السلام ގެ އަންހެނުންނާއި، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން،
އެ ރަސޫލާއަށް އިމާންވީ މީހުންނައިގެން ޝާމު ކަރައަށް ވަޑައިގަތުމަށް،
އެ ރަސޫލާއަށް، الله ﷻ އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. އެއީ، ރައްކާތެރިކަމާއި އަމާންކަމުގައި
އެ ތަނުގައި ދިރިއުޅުއްވުމަށެވެ.[79]

وَقَضَيۡنَآ إِلَيۡهِ ذَٰلِكَ ٱلۡأَمۡرَ أَنَّ دَابِرَ هَٰٓؤُلَآءِ مَقۡطُوعٞ مُّصۡبِحِينَ ﴿٦٦﴾

﴿66﴾ އަދި، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުންނާމެދު، ތިމަން إِلَٰه ނިޔާކުރެއްވި ގޮތް
އަންގަވައި، އެ ރަސޫލާއަށް، ތިމަން إِلَٰه ވަޙީކުރެއްވީމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އިބަ ރަސޫލާގެ
ރިސާލަތު ދޮގުކުރާ އެންމެންނަކީ، ފަތިހުގެ އަލިކަން ފައްޓުވެގެން އަންނަ ވަގުތުގައި،
އެބައިމީހުންގެ އެންމެފަހު މީހާއަށް ދަންދެން ހަލާކުވެ، އެ އެންމެން މަރުވެ،
އެބައިމީހުންގެ ދަރިފަސްކޮޅެއް ދޫނުކޮށް އަސްލުން ކަނޑައިލެވޭނެ ކަމެވެ.[80]

79- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ وَصَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخِ مُحَمَّدٍ عَلِي الصَّابُونِي

80- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

وَجَآءَ أَهۡلُ ٱلۡمَدِينَةِ يَسۡتَبۡشِرُونَ ﴿٦٧﴾

﴿67﴾ لُوطُ عليه السلام ގެ އަރިހަށް، ނުހަނު ބުރުސޫރަ ރިވެތި މެހުމާނުންގެ ބަޔަކު
އައިސް ތިބި ޚަބަރު، އެ ރަށުގެ އަހުލުވެރިންނަށް ލިބުމުން، އެއްބަޔަކު އަނެއް
ބަޔަކަށް އެ ޚަބަރު ދިނުމުން، އުފަލުން ފޮރުވުން، އެ ރަސޫލާގެ ގެކޮޅަށް އެބައިމީހުން
އައެވެ. އެއީ، އެ މެހުމާނުންނާ އެކު އެއްޗިހިސްކުން ގުޅުންހިންގުމުގެ ދަހިވެތިކަމުގައި،
އެ ކަމަށް އެދިގެންނެވެ.[81]

ދަންނާށެވެ! އެ ވަގުތު، ލޫޠު عليه السلام ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބުރުސޫރަ
ރިވެތި މެހުމާނުންނަކީ، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުން ހަލާކުކުރައްވައި
ނެތިކުރުއްވުމަށް ޓަކައި، اللّه سبحانه وتعالى ފޮނުއްވި މަލާއިކަތުންނެވެ. ނަމަވެސް،
އެ މެހުމާނުންނާ އެއްޗިހިސްކުން ގުޅުންހިންގުމަށް ޓަކައި، އެ ރަސޫލާގެ ގެކޮޅަށް
އެ ރަށުގެ މީހުން އައިއިރު، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެން އެ ތިއްބެވީ މަލާއިކަތުން
ކަމެއް، އެ ރަސޫލާއަކަށް އެނގިވަޑައިގެންފައެއް ނުވެއެވެ. ސަބަބަކީ މީހުންނަކީ، އެންމެ
ފުރަތަމައަށް އެއްޗިހިސްކުން ގުޅުންހިންގުމުގެ ނުބައި ޢަމަލުކުރަންފެށި މީހުންނެވެ.
ވީމާ، އެ ކަމުގެ ސަބަބުން އެބައިމީހުން އެންމެން ވެސް ހަލާކުވެ ނެތިދިޔައީއެވެ.

قَالَ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ ضَيۡفِي فَلَا تَفۡضَحُونِ ﴿٦٨﴾

﴿68﴾ لُوطُ عليه السلام ގެ މެހުމާނުންނާ އެއްޗިހިސްކުން ގުޅުންހިންގުމުގެ ނިޔަތުގައި،
އެ ރަސޫލާގެ ގެކޮޅަށް އައި މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން،
މި ތިއްބެވީ އަހުރެންގެ މެހުމާނުންނެވެ. އެ ބޭފުޅުން އެ ތިއްބެވީ އަހުރެންގެ
ރިޢާޔަތުގެ ދަށުގައެވެ.

81- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي

ވީމާ، އަހުރެންގެ ޤައުމުންނާ އެކު، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ގަސްތުކުރާ
ކަންތައްތަކުން، އަހުރެން ފަޟީހަތްކޮށް، އެ ޤައުމުންގެ ކުރިފުޅުމަތީގައި އަހުރެން
ލަދުވެރިނުކުރާށެވެ![82]

وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَلَا تُخۡزُونِ ﴿٦٩﴾

﴿69﴾ އަދި ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ގަސްތުކުރާ ކަންތައްތަކުން ތިޔަބައިމީހުން
ދުރުކުރާ ނަމަ، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، ﷲ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ތަޤުވާވެރިވެ ދުޢާގަމަކަން
ތިޔަބައިމީހުން ބިރުވެތިވާށެވެ! އަދި އަހުރެންގެ ކުރިމަތީގައި އަހުރެންގެ
ޤައުމުންނާ ބޭރު، އަހުރެންގެ އަޞްޙާބި ބިއްޖަހަން ކުޑަކުރުއްވައި، އަހުރެންގެ
އަޑުވައްޓާލައި، އަހުރެން ނިކަމެތިނުކުރާށެވެ![83]

قَالُوٓاْ أَوَلَمۡ نَنۡهَكَ عَنِ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٧٠﴾

﴿70﴾ لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މުޖުރިމުން، އެ ރަސޫލާއަށް ދަންނަވިއެވެ. ކަލޭ، ދުނިޔޭގެ
އެންމެހާ އަންނަ މީހުންނަށް ހިމާޔަތްދެއްވައި، އެބައިމީހުންނަށް ޤައުމުންނާމެދު
އަދާކުރުމުން، އަޅުގަނޑުމެން މިތާއަށް މަނާކޮށްފައިނުވަނީހެއްޔެވެ؟ އަދި އެއްވެސް
ބަޔަކާ އެކު، އެއްޗިހިސްކުން ގުޅުންހުރިކަން އަޅުގަނޑުމެން އުދާއިރު، އެ ކަމަށް
އެއްވެސް ހުރަހެއް އަޅުއްވައި، އެ ކަން މަނާކުރައްވައިގެން ނުވާނޭ ވާހަކަ،
އަޅުގަނޑުމެން މިތާއަށް ދަންނަވައިފައިނުވަނީހެއްޔެވެ؟[84]

قَالَ هَٰٓؤُلَآءِ بَنَاتِيٓ إِن كُنتُمۡ فَٰعِلِينَ ﴿٧١﴾

82- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
83- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
84- اَلتَّفْسِيرُ الْكَبِيرُ مَفَاتِيحُ الْغَيبِ لِلْإِمَامِ فَخر الدِّين الرَّازِي

﴿71﴾ لُوطُ عليه السلام އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަނީ އެދުން ފުއްދައި އުޅޭން
ތިޔަބައިމީހުން ބޭނުން ނަމަ، މި ތިބީ އަހަރެންގެ ޤައުމުގެ އަންހެން ދަރިންނެވެ.
އަދި އެ ކަނބަލުންނަކީ، އަހަރުމެންގެ ދަރިން ފަދަ ބައެކެވެ. ވީމާ، ޝަރުޢީ ހަމަތަކުގެ
މަތިން، އެ ކަނބަލުންނާ ކާވެނިކުރުމަށް ފަހު، ތިޔަބައިމީހުން، އެ ކަނބަލުންގެ ކިބައިން
ތިޔަނީ އެދުން ފުއްދާށެވެ! އަދި އެއްޖިންސުން ގުޅުންހިންގުމުގެ ހުތުރުކަންބޮޑު
ފާޙިޝް ޢަމަލަކަށް ތިޔަބައިމީހުން އަރައިނުގަންނާށެވެ![85]

لَعَمۡرُكَ إِنَّهُمۡ لَفِي سَكۡرَتِهِمۡ يَعۡمَهُونَ ﴿٧٢﴾

﴿72﴾ الله سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލާ، مُحَمَّدُ ﷺ އަށް، އެ إلٰهُ ހުވާކުރައްވައިއެވެ. އޭ ރަސޫލާއެވެ!
ހަމަކަށަވަރުން، އިބަ ރަސޫލާގެ ޙަޔާތުގެ ޤަސަމްދެއްވައި، މިގޮތަށް إلٰهُ ހުވާ ބަސްފުޅު
ހުވާކުރައްވަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މުޖުރިމުން މިތިބީ، އެބައިމީހުންގެ
އެ މަސްތުކަމުގެ ތެރެއަށް ގެއްލި، ނުހަނު ބޮޑު ހައިރާންކަމުގެ ތެރޭގައި، ދަތުރުކުރަމުން
ތިބޭނެ ނޭނގި، ކަންފަތުގައި ކަން ކަނަވަރުވެ.

ދަންނާށެވެ! ޤާދިރުވަންތަ إلٰهُ އުފެއްދެވިގޮތް ވަގުތުމެއްގައި، އެ إلٰهُ އުފެއްދެވިގޮތް ޚަލްޤުތައް
ގަސަމްދެއްވައި ހުވާ ބަސްފުޅު ހުވާކުރައްވަމެވެ. އެހެނީ، އެ إلٰهِ، އެ إلٰهُ އިރާދަކުރައްވާ
ޚަލްޤު ކަމެއް ކުރައްވާ، إلٰهެވެ. ނަމަވެސް، އެ إلٰهُ ނޫން އެހެން އެއްވެސް
ފަރާތެއް ގަސަމު ހުވާކުރުން، އެ إلٰهުގެ އަޅުތަކުންނަށް ހުއްދަވެގެންނެއް ނުވެއެވެ.[86]
އަދި މި އާޔަތުގައި، الله سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލާ مُحَمَّدُ ﷺ ގެ ޙަޔާތުގެ ގަސަމްދެއްވައި،
އެ إلٰهُ، ހުވާ ބަސްފުޅު ހުވާކުރައްވައި، އެ ރަސޫލާ މަތިވެރިކުރައްވައި، މަތިވެރިކުރެއްވުމުގެ
ބޮޑުކަމާއި، އެ ރަސޫލާއަށް ދެއްވި ޝަރަފުގެ ބޮޑުކަމެވެ.

85- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
86- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

فَأَخَذَتْهُمُ ٱلصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾

(73) ދެންފަހެ، الله ﷻ ގެ ޙަޟްރަތުން ފޮނުއްވުނު ޢަޛާބާއި ޢަޛާބުގެ ގަދަފަދަ
އަޑުފަންގަނޑު އައިސް، ހިތްއަރަދުންދިޔަ ވަގުތު، އެ މުޖުރިމުންގެ މައްޗަށްޖެހި،
އެ އަޑުފަންގަނޑުގެ ތެރޭގައި އެބައިމީހުން އެންމެން ހަލާކުވެ ނެތިދިޔައެވެ.
އަދި، އެ ކަން ހިނގި ރޭގެ ރޭގަނޑުން ބައެއް ފަތިހުވަން ހުރި، لُوط عليه السلام ގެ
އަންހެނުންނާއި، އެ ބަސްތީގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ބަސްތީގައިން
ހިމާނޭ މީހުންނައިގެން، الله ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުގަން އެ ބަސް ތުރާފުއްވައި، އެ ބަސްތާ
ނުކުތްވަޑައިގަތުމުން ފަހުގައެވެ.87

فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾

﴿74﴾ ފަހެ، އެ ވަގުތު އެ އަހަރި އަޑުފަންގަނޑާ އެކު އެ މުޖުރިމުން ދިރިއުޅުމުންދިޔަ
ސަރުދާރި އެ ރަށުގެ މަތީގެންފުރި ރަށްތައް، މިޔަން إِلهُ ބަލާޖެއްސެވިއެވެ.
އެއީ، އެ ރަށްތަކުގެ މައްޗަކަށް އެއް ފުށް ދަރަނި އަދި ދަރަނި އެއް ފުށް މައްޗަކަށް
ޖެއްސެވުމުންނެވެ. އަދި އަލިފާނުން ދޮންކުރުވިފައިހުރި މަތީގެ ހަރު ހިލަތިން،
މިޔަން إِلهُ އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ވާރޭ ވެއްސެވިއެވެ.88

ދަންނާށެވެ! الله ﷻ އަކީ އުޅިތި ކަޑިޔާ، لُوط عليه السلام ގެ ރިސާލަތު ދޮގުކުރި، އެއް ޖިންސުން
ގޮވި ހިނގުމުގެ ފާޙިޝް ޢަމަލުތަކަށް އަރައިގަތުމުގެ ސަބަބުން، ބަލާޖެއްސެވުން
ރަސްމީކަމުގައި ހުޅަސި، ކަ ސަޤޫފާ ހާސް މީހުން ކުރުގައި ހިފާލެވެން ވެއެވެ. އަދި
އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ޢަޛާބު ފޮނުއްވުނީ ހަމަ ޖަޒާކަށެވެ.

87- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي
88- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދެއި، جِبْرِيلُ ﷵ ގެ ފިޔަތަޅުގެން އުފުއްލަވައި އާދޭ މުޅިއެން ބަރާބަރު މީހުންގެ ކުކުޅުގެ ކަނޑުކުރެއްވުމާއި، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް جِبْرِيل ﷵ ހަޅުތުރުކުރައްވަވައިގަތުމާއި، އެބައިމީހުން އުޑުން ދަށްކޮށްލާ މައްޗަށް އޮތްހުރި ދަރަނި އުފުއްލަވައި، ދަރަނި އޮތްހުރި މައްޗަށް ތިރިކުރުއްވުމާއި، ހިލަތަކުގެ ވާރޭ ވެހުމެވެ. އެބައިމީހުން އުޅުނު، سَدُومَ އާއި، دَامُورَا އާއި، عَامُورَا އާއި، صَابُورَا އާއި، ضَعُوه އާއި، قُتم އާއި، މި ހަ ރަށުގައެވެ. އެއީ އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ކުރެއްވުނު ހަލާކު އަޒާބުގެ ތެރެއިން ހިލަތަކުގެ ވާރޭ ކުރެއްވުނީ، އެ ރަށްރަށުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން ދަތުރުގައި ހުރި މީހުންގެ މައްޗަށް ކަމުގައި ވެސް، ކުރެއްސެވުނު ފިޔަވަޅުގައި ވެއެވެ.[89]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّلۡمُتَوَسِّمِينَ ﴿٧٥﴾

﴿75﴾ ސާބިތުކޮށްދެއެވެ. لُوطُ ﷵ ގެ ޤައުމުގެ މުޖުރިމުންގެ މައްޗަށް، اللهُ ﷻ ފޮނުއްވި ކާރިތާ އަޒާބުގައި، އެ ފަދަ ކަންކަމާއި ބެހޭ، ވިސްނައި، ފިކުރުކުރާ ބަޔަކަށް ނަސޭހަތާއި ފުރިހަމަ ދަލީލުތަކާއި އިބްރަތްތައް ފިލާވަޅުތައް ވެއެވެ. ކަނޑައަޅާ އެއީ، اللهُ ﷻ ގެ ކަށަވަރުގެ ވޯހީތަކެއް ދެނެގަތުމަށް ދަލީލުތަކެއް، އެ ކަންތައްތަކުގައި ނުހުރެ ގޮތް ބުނެއްވިއެވެ.[90]

وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٖ مُّقِيمٍ ﴿٧٦﴾

﴿76﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، لُوطُ ﷵ ގެ ޤައުމުގެ މީހުން ދިރިއުޅުން ބަދަލުވި އެ ވަނީ، އަދިއަދަށް މަގުމަތީ ވެސް އިންދިރާސްވި ގެއްލިފައިވާ، މީސްމީހުން ދަތުރުކުރާ އަމަ މަގުގެ މަތީގައި ކަން ކަށަވަރެވެ.[91]

89– تَفْسِيرُ الْإِمَامِ مُقَاتِلِ بْنِ سُلَيمَان وَتَفْسِيرُ الشَّعْرَاوِي – اَلْخَوَاطِرُ – لِلشَّيْخِ مُحَمَّدِ مُتوَلِّي الشَّعْرَاوِي

90– صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخِ مُحَمَّدِ عَلي الصَّابُونِي

91– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދަންނާށެވެ! އެ މަގަކީ، ޤުރައިޝު ވަންހައިގެ މީހުން، ޝާމު ކަރައަށް ދަތުރުފަތުރުކޮށްލާން
އުޅުން މަގެވެ. އަދި އެ ރަށްތައް ބަންދުނުވެއްސެވުމަކުން ބާކީއި، اللهُ ﷻ ފޮނުއްވި
މަޢާފިކަމުން ވަގުތުގެން ބަންދުން ތަބްލީޣު ސަލާމަތާއި އެ ރަށުގެ ވަރަށްގިނަ ރަށްތައް
އޮތީ ހިސާބު، އަދިއަދާ ހަމައަށް ވެސް ފެންނާން އެބަ އޮތެވެ. އެ ރަށްތައް އޮތީ،
ޖަޒީރަތުލް ޢަރަބު ގެ ސީ އެ އޮތް ސަރަޙައްދުގައި ކަމަށް ރިވާވެފައި ވެއެވެ.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةً لِّلۡمُؤۡمِنِينَ ٧٧

﴿77﴾ ހަމަކަށަވަރުން، ސަބުތުގެ ދަލީލުތަކެއް، މިވަނީ إِلٰهُ ފޮނުއްވި ކަންތައްތަކުގައި،
މިވަނީ إِلٰهُ ގެ އާޔަތްތަކާއި، މިވަނީ إِلٰهُ ފޮނުއްވާ މުޢުޖިޒާތްތަކާއި ތުރުކަން ޤަބޫލުކުރާ
މުއުމިނުންނަށް ބަޔާ، ފަރުވާކަން ބޮޑު ހެކިތަކާއި، ދަލީލުތަކާއި، ނަސޭހަތްތެރިން
ފުރިގެންވާ ދަރުސްތަކާއި، އިބުރަތްތެރި ފިލާވަޅުތައް ވާކަން ކަށަވަރެވެ.
ސަބަބުކަމުންނެވެ. އެ ފަދަ ކަންތައްތަކުން ނަސޭހަތާއި އިބުރަތް ލިބިގަނެވޭނީ،
ހަމައެކަނި މުއުމިނުންނެވެ.[92]

وَإِن كَانَ أَصۡحَٰبُ ٱلۡأَيۡكَةِ لَظَٰلِمِينَ ٧٨

﴿78﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، الأَيْكَة މި ނަން ކިޔުނު ރަށުގެ އަހުލުވެރިން ވެސް ވީ،
ނުހަނު ބޮޑު އަނިޔާވެރި ބަޔަކު ކަމުގައި ކަން ކަށަވަރެވެ. އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި
އަނިޔާވެރިކަމަކީ، اللهُ ﷻ އަށް ޝިރުކުވެ، އެބައިމީހުންގެ ގޮތަށް، اللهُ ﷻ ފޮނުއްވި
ރަސޫލާ، شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ރަސޫލުކަން ދޮގުކުރުން، މަގުފުރި، މިންކިރުމުގައި މަކަރާއި
ހީލަތްހަދައި، މީސްތަކުންނަށް ޒިޔާނާތްތެރިވެ އުޅުން ކަމެވެ.

92- التَّفسيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދަންނަވާށެވެ! شُعَيْبُ عليه السلام ފޮނުއްވުނު ތަނުގެ ނަމަކީ، مَدْيَنُ އެވެ. الْأَيْكَةُ އަކީ، مَدْيَنُ ގެ ކައިރީގައި އޮތް އެހެން ތަނެކެވެ. އެ ތަނަށް الْأَيْكَة މި ނަން ކިޔުނީ، ބޮޑެތި ގިރިފައިވާ ގަސްތަކެއް އެ ތަނުގައި ގިނަކަމުންނެވެ. ވީއިރު، شُعَيْبُ عليه السلام ނަސޭހަތްކުރައްވައިގެން ފޮނުއްވުނީ އެ ދެތަނުގެ މީހުންގެ ގާތަށެވެ.[93]

فَٱنتَقَمۡنَا مِنۡهُمۡ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٖ مُّبِينٖ ٧٩

﴿79﴾ ދެން، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި ގޯސްކަމާއި އުނދަގޫކުރިކަމުގެ ބަދަލުކަމުން، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން، ތިމަން إِلٰهُ ބަދަލުހިއްޕެވީމެވެ. އަދި، ނުހަނު ގަދަފަދަ ދެ ޢަޛާބު އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ފޮނުއްވީމުއެވެ. އެއް ޢަޛާބަކީ، ނުހަނު ގަދަފަދަ ހޫ ވަރުގަނޑެއް އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ފޮނުއްވީމުއެވެ. އަނެއް ޢަޛާބަކީ، ނުހަނު ހޫނުގަދަ ދުވަހެއްގައި، ފިނިފިނި ވައިރޯޅިއަކާ އެކު އައި ވިލާގަނޑެއް، އެ ތަނުގެ މަތީގައި ދެއްކެވުން، އެ ދުވަހު އެ ކުރިމަތިވި ހޫނުން ސަލާމަތްވުމަށްޓަކައި، އެ ވިލާގަނޑުގެ ދަށަށް އެ ތަނުގެ އަހުލުވެރިން ޖަމާވުމުން، އެ ވިލާގަނޑުން އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އަލިފާން ވެހިވި، އެ އަލިފާނުގައި އެ އަހުލުވެރިން ހަލާކުކުރެއްވީމެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން، لُوط عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނާއި، شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުން އުޅުނު ތަންތަނަކީ ހަމަކަށަވަރު ވިޔާފާރީގެ މަގެއް، އެ ހިސާބުން ދަތުރުފަތުރުކުރާ މީހުންނަށް ފެންނަންހުރެއެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އެ ތަންތަނަކީ ވަނީ، ޝާމުކަރައާ މިސްރާއާ ދަތުރުފަތުރުކުރާ މަގު، އަދި ހަމަ އެހެންމެ، ބާޒާރުތަކުގެ މަގުގެ މަތީގައި ކަން ކަށަވަރެވެ.

[93]- تَفْسِيرُ جَامِعِ الْبَيَانِ لِلْإِمَامِ مُحَمَّدِ بْنِ جَرِيرِ الطَّبَرِي

އެހެންކަމުން، الله ﷻ އަށް ކުފުރުކުރި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ ޚިލާފަށް އުޅޭ ކޮންމެ ބަޔަކުގެ،
އެ ދެ ރަސޫލުންގެ ޤައުމުގައި އުޅުން ދުޅިރިދުންނަން އެ ދިމާވި ކަނޑައެޅިގެން
އިބްރަތްލިބިގަތުން ހުއްޓެވެ.[94]

وَلَقَدۡ كَذَّبَ أَصۡحَٰبُ ٱلۡحِجۡرِ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ٨٠

﴿80﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، اَلْحِجْرُ މި ނަން ކިޔުނު ވާދީގައި އުޅުނު ޘަމޫދު ޤައުމުގެ
މީހުންގެ ގޮތުން، صَالِحُ ﵇ ރަސޫލުކަމުގައިގެން ފޮނުއްވެވުން، އެ ޤައުމުގެ ގިނަ މީހުން،
އެ ރަސޫލާގެ ރަސޫލުކަން ދޮގުކުރިއެވެ. އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުން ވެގެންދިޔައީ
ހުރިހައި ރަސޫލުންގެ ރިސާލަތު ދޮގުކުރި ބަޔަކު ކަމުގައެވެ. އެހެނީ، ހުރިހައި
ރަސޫލުންނާއި ނަބިއްޔުންގެ ދީނަކީ ވެސް ތައުޙީދުގެ ދީނުކަމުގައި ވާކަމަށް ބަލާއި،
އެންމެ ރަސޫލެއްގެ ރިސާލަތު ދޮގުކުރުމުގައި ވިއަސް، އެ މީހާކު ވާނީ، ހުރިހައި
ރަސޫލުންގެ ރިސާލަތު ދޮގުކުރި މީހަކު ކަމުގައެވެ.[95]

وَءَاتَيۡنَٰهُمۡ ءَايَٰتِنَا فَكَانُواْ عَنۡهَا مُعۡرِضِينَ ٨١

﴿81﴾ އަދި، الله ﷻ ގެ އެއްކަލުވުންތަކާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލުކަމުން صَالِحُ ﵇ އަށް
ދެއްވުން ރިސާލަތުގެ ތެދުކަމުގެ ދައްކަން ދަލީލުކުރަނިވި ހެކިތަކާއި މުޢުޖިޒާތުތައް،
ގެނެސްދެއްވައި، އެ ހެކިތަކާއި މުޢުޖިޒާތުތައް، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް،
ދިމަން إِلٰهُ ދެއްކެވިއެވެ. އެ މުޢުޖިޒާތުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އެއްކަލަ،
އެބައިމީހުން އެދުނު ހިލަގަނޑުން ބޭރު ނުކުއްތަވައިން އަންހެން ޖަމަލެއް
ނެރުއްވުމެވެ.

94- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
95- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ނަމަވެސް، އެ ހުރިހައި ހެކިތަކާއި ދުރުހިޢާމެހެއް ފުނުމުން ވެސް، އެ ޤައުމުގެ
ގިނަ މީހުން، އެ ރަސޫލުގެ ރިސާލަތު ޤަބޫލް ނުކުރިއެވެ. އަދިޔާއްމަ! އެ ރަސޫލުގެ
ރިސާލަތު ދޮގުކުރީ ހުރިހާ ރަސޫލުން ދޮގުކުރުމެއް ކަމުގައި އެބައިމީހުން ވިއެވެ.[96]

وَكَانُوا۟ يَنْحِتُونَ مِنَ ٱلْجِبَالِ بُيُوتًا ءَامِنِينَ ﴿٨٢﴾

﴿82﴾ އަދި، صَالِحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަކީ، ފަރުބަދަތަކުން ކަނޑައި ގޭގެން
ގެދޮރު ހަދައި ދިރިއުޅުނު ބައެކެވެ. އެބައިމީހުން ދިރިއުޅެނީ، ބިރުވެރިކަމެއް ނެތި، ސަލާމަތުން
ހުރެގެންނެވެ. އެ ގެތަށް ގެދޮރު ބިނާކުރީ ދިރިއުޅުމަށް އެބައިމީހުން ޔަޤީނު، އެ ފަރުބަދަތަކުން
ރައްކާތެރިވުމަށް ހިފާޒަތްވާނެ ކަމަށެވެ. އަދި އަލްލާހުގެ އަޛާބު ނުވަތަ އެ ފަރުބަދަތަކުގެ
ތިރިއަށްވެއްޓޭނެ ކަމަށެވެ.[97]

فَأَخَذَتْهُمُ ٱلصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ﴿٨٣﴾

﴿83﴾ ނަމަވެސް، ފަތިސްވެގެން އައި ވަގުތު، ގަޔާ އަޑުފިލުވާލަދެ އަޑެއް
އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށްޖެހި، އެ ޤައުމުގެ އަސްލުގައި ހަލާކުން ވެސް، ހަލާކުގެ
ނިމިގެންދިޔައެވެ.[98]

فَمَآ أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾

﴿84﴾ ވީމާ، އެބައިމީހުން އެއްކުރި މުދަލުމަތަކާއި، ފަރުބަދަތަކުން ކަނޑައިގެން
އެބައިމީހުން ހަދައިގަތިގެ ގޭގެދޮރުތަކާއި ޢަމަލުތަކަން، الله سبحانه وتعالى ގެ އަޛާބުން އެބައިމީހުން
ސަލާމަތެއްނުވެއެވެ.

96– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
97– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
98– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އެ ޢަޛާބު އައިސް އެބައިމީހުން ވަށައިލުމުން، އެބައިމީހުންގެ މުދަލުތަކާއި،
އެބައިމީހުންގެ ގެދޮރުދޮރު ހިއްޖާމަށް، އެއްވެސް ކަމެއް އެބައިމީހުންނަކަށް ފުއްދައެއް
ނުދިނެވެ.[99]

وَمَا خَلَقْنَا ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ إِلَّا بِٱلْحَقِّ ۗ وَإِنَّ ٱلسَّاعَةَ لَءَاتِيَةٌ ۖ فَٱصْفَحِ
ٱلصَّفْحَ ٱلْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾

﴾85﴿ އުޑުތަކާއި ބިމާ އަދި އެ ދެމެދުގައި ވާހައި ތަކެތި، ތިމަން إِلَٰهُ ހެއްދެވީ،
އެއްވެސް ބިލާމަޤުޞަދެއް ނެތި ޤަޞްދެއްގައެއް ނޫނެވެ. އަދިހިޔާއްމާ! ބައްޕު ގަޞްދުގައި ދޭނީ،
އުޑުތަކާއި، ބިމާ އަދި އެ ދެމެދުގައި ވާހައި ތަކެތި، ތިމަން إِلَٰهُ ހައްދަވާފައެވެ.
އެހެންކަމުން، އެ ހުރިހައި އެއްޗެއްވެސް ހިނދެއްގައި، އެ ތަކެތި ހެއްދެވީ، ހަޤީޤަތުގައި إِلَٰهُ ގެ
ކަލާނގެއްކަމާއި ބާރުވެރިކަމުގެ މައްޗަށެވެ. ފަހެ، އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހު ބައްޕު ފެނުމަށް،
އެއްވެސް ސިފައެއްގައި، އެއްވެސް ބައިވެރިއަކު އަދި ޝަރީކަކު ވިއަސް ނުވާ،
އެއްކައުވަންތަ، ކަލާކަށްވަންތަ اللهއަށް ކަން ކަލަކުވެއެވެ.

އަދި ހުރިހާކަމެއް، ހެޔޮގޮތުގެ ވަޒަނ އަންނާނެ ކަން ވެސް ކަލަކުވެއެވެ.
އޭ، ކަލާނގެ ނަބިއްޔާއެވެ، ދުނިޔެއާމެދުގައި އެ ނަބިއްޔާއަށް ކުރަ ބަދަލުކަން ލިބުނު
ދަރުމައާއި ޝަރަފު ހުރިހާ އަރުވާލައި ބަޔާނު އެ ދުވަހުން އެ ނަބިއްޔާކަން ފުރިހަމަކަން
ލިބުމަށް ޖަހައެވެ. އޭ ރަސޫލާއެވެ! ކަލާނގެ ނަބިއްޔާގެ ވެސް، ހެޔޮގޮތް ދެއިދޭވާ
ދުވަހުން، ކަންތައްތަކުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް ކުރުގައި ވާހަކަ، މުޝްރިކުން އެ ކަމާ
ނުބައި ކަންތައްތަކުގެ އަޑައިނުއަހާލައި، ރިވެތިވެގެން މަޢާފުކޮށްލުމަށް
އެބައިމީހުންނަށް މަޢާފުކުރައްވާށެވެ!

އެހެނީ، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، ތިމަން إِلٰهُ އެބައިމީހުންގެ ޙިސާބުބައްލަވާހުށީމެވެ.100

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ ٱلْخَلَّٰقُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾

﴿86﴾ ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާ ރަސޫލާގެ ވެރި ربُّ، الله ﷻ އީ، ނުހަނު ފުރިހަމައަށް
އަދި އެހައިގެ ގޮތަށް، ނެތުމުގެ ތެރެއިން އެންމެހައި ޚަލްޤުތަކުން އުފައްދަވައި
ފުރިހަމަކުރައްވައި، ވުޖޫދަށް ނެރުއްވާ إِلٰهُ އެވެ. އަދި، الله ﷻ އީ، އެ ހުރިހައި
ޚަލްޤުތަކުންގެ ހުރިހައި ކަމެއް، މޮޅަށް ދެނެވޮޑިގެންވާ إِلٰهُ އެވެ. އެހެންކަމުން،
ސިއްރުގައި ވިޔަސް އަދި ފާޅުގައި ވިޔަސް، އުޑުތަކާއި ބިމާ އަދި އެ ދެމެދުގައި
ދެކެވޭ އެއްވެސް ވާހަކައެއް އަދި ކުރެވޭ ކަމެއް ވިޔަސް، އެ إِلٰهަށް ފޮރުވި
ވަންނަކަށްވެގެންނެއް ނުވެއެވެ. އަދި އުޑުތަކާއި ބިމާ އަދި އެ ދެމެދުގައި، އެ إِلٰهަށް
ފޮރުވި ވަންނަކަށްވެގެންވާ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. އަދި، އެ إِلٰهُ ކުރައްވާ ކަމަކަށް
ހުރަސް އަޅައި، އެ ކަމެއް ވިޔަނުދީ މަނާކުރެވޭނެ އެއްވެސް ފަރާތެއް، އުޑުތަކާއި
ބިމާ އަދި އެ ދެމެދުގައި ނުވެއެވެ.101

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَٰكَ سَبْعًا مِّنَ ٱلْمَثَانِى وَٱلْقُرْءَانَ ٱلْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾

﴿87﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ބަރަކާތްތެރިކަން ނުހަނު ބޮޑުވެގެންވާ،
ތަކްރާރުކޮށް ކިޔެވޭ سُورَةُ الْفَاتِحَةُގެ ހަތް އާޔަތާއި، މާތްކަމާއި ޢިއްޒަތްކަން ބޮޑުވެގެންވާ،
ކީރިތި ޤުރުއާން، ތިބާ ރަސޫލާއަށް، ތިމަން إِلٰهُ ދެއްވީމެވެ. އަދި، ޤުރުއާން ފެށެނީ،
سُورَةُ الْفَاتِحَةُއިން ކަމުން، ވުމުން، فَاتِحَةُ الْقُرْآنُގެ ނަމުން ވެސް، އެ ސޫރަތަށް
ނަންދެވެނެވެ.

100- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي
101- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ކޮންމެ ނަމާދެއްގެ ކޮންމެ ރަކުޢަތެއްގައިމެ، އެ ސޫރަތް ކިޔުން ވާޖިބުވުމުން، ތަކުރާރުކޮށް ކިޔާތީ ހަތް އާޔަތުގެ ނަމުންވެސް އެ ސޫރަތަށް ނަންދެވުނީއެވެ.[102]

ދަންނާށެވެ! މި ސޫރަތުގެ މި އާޔަތް ބާވައިލެއްވުނީ މަދީނާގައެވެ.[103]

<u>މި އާޔަތް ބާވައިލެއްވުނު ސަބަބު:</u>

މި އާޔަތް ބާވައިލެއްވުނު ސަބަބެއް ކަމުގައި ރިވާވެފައި ވެއެވެ. މަދީނާގައި އުޅުނު ޔަހޫދީންގެ މުދަލު އަޅުވައި ބޮޑު ކާރުވާނެއް ހަތް ކާފިލާ، އެއް ދުވަހަކު ޝާމުން ކަރައިން މަދީނާއަށް އައެވެ. އަދި އެ ހުރިހައި ތަފާތު ބާވަތްތަކުގެ މުދަލު، އަތްތަކުގެ ފޮތި، ފެހިތަކި، އަދި އެހެނިހެން ތަކެތި ހުރިއެވެ. ދެން، އަސްޙާބުބުންނަށް އެ މުދަލު ފެނިފައި ފުރިހަމައިގެމުން، ބަޔަކު އަސްޙާބުބުންނަށް ފިލާވިވުނީއެވެ. މި ބުރަދޮޅަކާ، ދިމާލަށްގެ ދުރުގެކަމަށް ކަމުގައި ފިނަމަ، އެ ތަކެއްޗެއް ބާރުއުޅޭކަން، الله ﷻ ގެ މަޖަލި އެ ތަކެތި ހާރަކާއިވުމެވެ.

ދެން، އެ ބާރުވެސް އެ ވަޙީއާ ބަސްކުރާ ގޮތަށް ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ﴾ މި އާޔަތް ބާވައިލައްވައި، الله ﷻ ދެއްވިނުން އަންގަވައެވެ. އެ ހަތް ފާޑެއްގެ މުދަލަށްވުރެން ވާ ހެއްކަމްބޮޑު ހަތް އާޔަތް، ރިޒަޤުވިނުން، މިހެން إِلَهُ ދެއްވީމެވެ. އެއީ، سُورَةُ الْفَاتِحَةِ ގެ ހަތް އާޔަތެވެ.[104]

لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِۦٓ أَزْوَٰجًا مِّنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَٱخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

102- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
103- مَوْقِعُ الْمُصْحَفِ الْإِلِكْتُرُونِي التَّعْرِيفُ بِالسُّوَر
104- زَادُ الْمَسِيرِ فِي عِلْمِ التَّفْسِيرِ لِلْإِمَامِ ابْنِ الْجَوْزِي

﴿88﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ކާފިރުންގެ ތެރެއިން ބަޔަކަށް، ދުނިޔޭގެ ވަގުތީ އުފަލުގެ
ގޮތުގައި، ތިމަން إِلٰهُ ދެއްވި ފަނާވެދަނިވި މުދަލާއި، ތަކެއްޗާއި، މަޤާމާއި،
އެ ނޫން ވެސް ކަންތައްތަކާމެދު އަޖައިބުވެވަޑައިގެން، އެ ފަދަ ތަކެއްޗާއި ކަންތައްތަކަށް
ދެރިވެލިވެވަޑައިގެންނުވައި، އެ ތަކެއްޗާއި ކަންތައްތަކަށް، އިބަ ރަސޫލާގެ ހިތްޕުޅު
ފުނިބަނދުނުކުރައްވާށެވެ!

އަދި އޯބައިދިވުން، އިބަ ރަސޫލާގެ ދަރުމަވަތް ޚުލުޤުގޮތް ކާފިރުވި ކަމަށް ބަޔަކު ވެސް،
އިބަ ރަސޫލާ ހިތާމަފުޅުނުކުރައްވާށެވެ! އަދި، اللهُ ﷻ އަންގަވައި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށް
އީމާންވެގެންވާ މުއުމިނުންނަށް ބަޔަކު، އިބަ ރަސޫލާގެ ފިޔަތުދު ތިރިކުރައްވައި،
އޯބައިދިވުންތެރިކަމު އޯގާތެރިކަން ބަހައްޓަވައި، އޯބައިދިވުނާ މުއާމަލާތްކުރައްވުމުގައި
މަޑުމައިތިރިކަން އިޚްތިޔާރުކުރައްވާށެވެ![105]

وَقُلْ إِنِّيٓ أَنَا ٱلنَّذِيرُ ٱلْمُبِينُ ﴿٨٩﴾

﴿89﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި މީސްތަކުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ!
ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން ރަސޫލާއީ، اللهُ ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް އުރެދި ނުކިޔަމަންތެރިވާ
މީހުންގެ މައްޗަށް، އެ إِلٰهُ ގެ ބަސްތަކުން އަޒާބުދޭނެ ބާވަތްތަކުގެ ވާހަކައިން
ބިރުވެރިކަމުގެ ހަބަރުދެއްވައި، ބަޔާންވެ ފާޅުވެގެންވާ ގޮތުގައި އިންޒާރުދެއްވަނިވި
ރަސޫލެއްމެވެ.

އަދި ތިމަން ރަސޫލާއީ، ޙަރަމްތަކުގެ ވެރި ރަބُّގެ މަގަން މީސްތަކުންނަށް
އިންޒާރުދެއްވައި، އެ إِلٰهُއަށް އީމާންވުމަށް ގޮވައިލައްވާ ރަސޫލެއްމެވެ.

105- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ޝަރްޢުކުރެއްވުމެވެ. ގަދަރުވެރިވަންތަކަމާ، ޖައްބާރުވަންތަކަމާ، ޤަހްހާރުވަންތަކަމާ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ
އަމުރުފުޅުތަކަށް އުރެދި ނުކިޔަމަންތެރިވާ މީހުންގެ މައްޗަށް، އެ إِلٰهُ ގެ ބަދަލުހިފުން
ތޮރުފުއްވެވެ ކޮށްދެ ބަޔާބަޔާ ނުހަރު ގަދަރުވަރު ބަޔާންކުރެވެ.[106]

كَمَآ أَنزَلۡنَا عَلَى ٱلۡمُقۡتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾

﴿90﴾ އިބަ ރަސޫލާއެން، މިމަން إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި ފޮތްތަކަށް، ސިޙުރެއް ކަމުގައްޔާއި،
ޝިޢުރެއް ކަމުގައްޔާއި، ކަހިނުންގެ ބަސްތަކެއް ކަމުގައްޔާއި، އުވާލާ ޒަމާނުގެ ކުރީގެ
ވާހަކަތަކެއް ކަމުގައި ބުނެ ހެދުމުން، އެ ފޮތްތަކަށް ބިރުދެމުން އެއްޗެއް ކަމުގައި ކިޔަމުން
އެއްބަސްވެ، އެ ކަމުގައި ބައިވެރިވި މީހުންގެ މައްޗަށް، މިމަން إِلٰهُ ގެ ބަދަލުހިފުން
ދުވަސްވީ ބައިތަށް ދޫކުރުއްވާފައިވެއެވެ. އަދި، މިމަން إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި ބައެއް އާޔަތްތަކަށް
އީމާންވެ، އަނެއްބައި އާޔަތްތަކަށް ކާފިރުވެ، މިމަން إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި އާޔަތްތައް
ބައިބައިކޮށް ތަފާތުކުރި، ނަޞާރާއިންގެ މައްޗަށް، މިމަން إِلٰهُ ގެ ބަދަލުހިފުން
ދުވަސްވީ ފަހުން އައެވެ.

ދަންނާށެވެ! ރަސޫލާއެވެ، ބަލާށެވެ އެއްބަޔަކު ކަމުގައި ހެދުމަށް، މަސައްކަތްކުރާ މީހުންގެ
ބަދަލުގައި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ މަތީ މީސްތަކުންނަށް ޢަޛާބުވައިލައި، އެ މަތީ ބަންދުކޮށް،
އެ މަތީން މީސްތަކުން އެއްލައިބަލާކުރެވެ.[107]

ٱلَّذِينَ جَعَلُواْ ٱلۡقُرۡءَانَ عِضِينَ ﴿٩١﴾

﴿91﴾ އެބައިމީހުންނަކީ، އެބައިމީހުންގެ ހަވީރަށް އެދުންތަކާ އެއްގޮތަށް
ގޮތުގެ މަތިން، ޤުރުއާނާ ބުނިއްޔާ ރަސޫލާއާ ވަލަވަލަ ބައިބައިކޮށް، ބަޔަކަށް އީމާންވެއެވެ.

106- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة وَصَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخ مُحَمَّدِ عَلِي الصَّابُونِي

107- صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخِ مُحَمَّدِ عَلِي الصَّابُونِي

އަދި ބައެއް މުފައްސިރުން ވިދާޅުވެފައިވާ ގޮތުގައި، ކީރިތި ޤުރުއާން ތަފާތު ވަކިވަކި ބައިތަކަކަށް، ބައި މީހުންނަކީ، ޤުރައިޝު ވަންނައިގެ ކާފިރުންނެވެ. އެހެނީ، އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ބައެއް ކާފިރުން ބުނެއުޅުނީ، ކީރިތި ޤުރުއާނަކީ، ޖެންވެރިއަކު ހަދައިފައިވާ ޖެންތަކެއް ކަމުގައެވެ. އަދި އަނެއް ބައެއް ބުނެއުޅުނީ، ކީރިތި ޤުރުއާނަކީ، ސިޙްރެއް ކަމުގައެވެ. އަދި އަނެއް ބައެއް ބުނެއުޅުނީ، ކީރިތި ޤުރުއާނަކީ، ކަހިނުންގެ ބަސްތަކެއް ކަމުގައެވެ. އަދި އަނެއް ބައެއް ބުނެއުޅުނީ، ކީރިތި ޤުރުއާނަކީ، އައްވަލު ޒަމާނުގެ ބަޔަކު ހަދައިފައިވާ ޚުރާފީ ދޮގު ވާހަކަތަކެއް ކަމުގައެވެ.[108]

ދަންނާށެވެ! ކީރިތި ޤުރުއާނުގައިވާ ބައެއް ޙުކުމްތަކާއި ވާހަކަތައް ތެދުކޮށް، އަނެއްބައި ޙުކުމްތަކާއި ވާހަކަތައް ދޮގުކުރާ ކޮންމެ ބަޔަކު ވެސް، އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ އެދުންތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތިން، ކީރިތި ޤުރުއާން ތަފާތު ވަކިވަކި ބައިތަކަކަށް، ބަހައި އެޔާ މީހުންގެ ތެރެއަށް ވަންނާނޭ ކަމުގައި، މުފައްސިރުންގެ އިމާމު أَبُو جَعْفَرُ الطَّبَرِي ވިދާޅުވެފައި ވެއެވެ.[109]

ވާއެކު، ކީރިތި ޤުރުއާނުގައިވާ ގޮތަށް، އަޅުކަމުގެ ބައެއް ކަންތައްތައް މިހާރު އަދާކުރަމުގައި ވިޔަސް، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން، އަދަބުދިނުމާއި ބައްދަލު ޤާއިމުކުރުމަކީ، ޖާހިލިއްޔާ އަދި ޒަމާނާ ނުގުޅޭ ކަންތައްތަކެއް ކަމުގައި ދެކޭ ކޮންމެ މީހަކު ވެސް، ކީރިތި ޤުރުއާން ތަފާތު ވަކިވަކި ބައިތަކަކަށް، ބަހައިލާ މީހުންގެ ތެރެއިން ކަން ކަށަވަރުވެ.

108- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

109- تَفْسِيرُ جَامِعِ الْبَيَانِ لِلإِمَامِ مُحَمَّدِ بنِ جَرِيرِ الطَّبَرِي

ބާރުންފުދިޔަ ހުރިހާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި، ފުރަތަމައްދުވާ މިހެން ޒަމާނުގެ ބުނުމާއި، މަތަން
ކުރިހުރުމާއި، ޝިޢުރުކަމާ މިހެން ނަމޫދުކުރުމާއި، ޒަހުރުކަމާ މިހެން ހައްދުރުބުނުމާއި،
ވައްކަންކަމާ މިހެންގެ އަތް ކަނޑުމާއި، ނާ ބޭ މިހެންގެ ގައިގައި ބައްދުރުބުނުމާއި،
މަގުތަކު މިހުންނަށް ދަންނަވާ ސަލާމް އަދަބުދިނުމާއި، އެއްޖިންސުން ގުޅިގެން ދުވަސްތަ
މިހުންނަށް ދަންނަވާ ސަލާމް އަދަބުދިނުމާއި، މި ކަންކަމީ ޖާއިޒުގަސް އަދި ޖަމާނާ
ނުގެ ކަންތައްތަކެއް ކަމުގައި ދޭހަ އެ ކަންކަމާ ދޭހަވުނަކަށް، ކަނޑު މިހެނުގެ ފަހަ، ތަޢުރީ
ވަކިވަކި ބައިތަކަކަށް، ޤިޔާމަތް ބަޔާއްޔާ މިހެންގެ ތެރެއިން ކަން ކަނަވަރެވެ.

فَوَرَبِّكَ لَنَسْـَٔلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾

﴿92﴾ اللهُ ﷻ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. އިބަ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبّ އަލި، ތިމަން إِلٰهެވެ.
ހުރި، އިބަ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ ގެ އަމިއްލަ ޤަސަމްކޮށް ގަންދީއްވައި، އެވާގެ ބަސްފުޅު
ވަޙީކުރައްވަމެވެ. ހަމަކަނަވަރުން، ދުނިޔޭގައި އުޅުނިރު، ތަޢާލާ ވަކިވަކި ބައިތަކަކަށް،
ޤިޔާމަތް ދުވަހުން ބަހައިއުޅުނު އެންމެންނާ ވެސް، ތިމަން إِلٰهُ ސުވާލުކުރައްވާނޭކަމު
ކަނަވަރު ކަމެކެވެ.[110]

عَمَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

﴿93﴾ އަދި ހަމަކަނަވަރުން، ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުން ކޮށްއުޅުނު ނަމަ، ކޮށްއުޅުނު
ހުރިހައި ކުފުރުވެރި އަމަލުތަކާއި، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި ހުރިހައި އުނދަގޫތަކުރި
ކަމެއްގެ ވަހަކައިން، ޒިޔާދަތު ދުވަހުން، އެބައިމީހުން އެންމެންނާ ސުވާލުކުރައްވައި،
އެބައިމީހުންގެ އަމަލުތަކުގެ ބަދަލުދެއްވައި، އެ އަމަލުތަކާ އެކަށޭނަ އަޒާބު،
އެބައިމީހުންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ ދެއްވާހުށީމެވެ.[111]

110– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
111– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދަންނަވާށެވެ! ކާފިރުންނަކީ ހެޔޮ އަމަލުތަކެއް ކުރެވޭ ހިނދަކު ބަދަލެއް ދެއްވާ ދުނިޔަވީ ބަރަކާތްތަކެވެ. އެ ކަން ބަލާންނުލައްވައި، ކަލޭ އިތުރު ރަސޫލާ ބަޔާންކުރައްވާފައެވެ. «إِنَّ الْكَافِرَ إِذَا عَمِلَ حَسَنَةً أُطْعِمَ بِهَا طُعْمَةً مِنَ الدُّنْيَا»[112] މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން، ކާފިރަކު ވެސް ހެޔޮ ކަމެއް ކޮށްފި ނަމަ، އޭނާ އެ ކުރި ހެޔޮ ކަމުގެ ބަދަލު، ދުނިޔޭގައި އޭނާއަށް ދެއްވާނެއެވެ."

އެހެންކަމުން، ތަބިއުގެ ގޮތުން ދަރުމަވަންތަކަމާއި، ބޭނުންޖެހިފައިވާ މިންނަތުން އެހީތެރިވެ، ދުރުމާންދާރި އަދާކުރި އަދި މި ނޫނަސް، މި ފަދަ ހެޔޮ ކަންތައްތަކުގެ ކާފިރުންނަށް، ރިޒުގުގެ ތަނަވަސްކަމާއި މިސްކީންކަމުގެ ހެޔޮ ކަމާއި ގޮތްތަކުން ދެއްވައެވެ. އެއީ، الله ﷻ ގެ ޢަދުލުވެރިކަމާއި ރަޙްމަތުވެރިކަމެވެ. ނަމަވެސް، ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުން ކުރި ހެޔޮ ކަންތައްތަކުގައި، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން އެއްވެސް ބަދަލެއް ނުލިބޭނެއެވެ. އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުން ކުރި ހެޔޮ ކަމެއް، އެ ދުވަހުން ވެގެންދާނީ ވައާ ބިކަރިގެންދާ ކުނިބުސްކަމެއް ހަމައިންނެވެ.

އެ ކަމަށް އިޝާރާތްކުރައްވައި، الله ﷻ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿إِلَى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا﴾[113] މާނައީ: "އަދި އަމަލުތަކުގެ ތެރެއިން، ކާފިރުތަކުން ކުރި އަމަލުތަކަށް، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، މިހަން إِلٰهُ ބައްލަވައި، އެ އަމަލުތައް ވައާ ބިކަރިގެންދާ ކުނިބުސްކަމެއް ހަމައިން، މިހަން إِلٰهُ ހައްދަވާނީއެވެ." އަދި ވެސް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ * ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾[114]

112- رَوَاهُ الْإِمَامُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ
113- سُورَةُ الْفُرْقَان: 23
114- سُورَةُ مُحَمَّد : 8 – 9

މާނައީ: "ކާފިރުވި މީހުން ދަންނާށެވެ! ފަހެ، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، އެބައިމީހުންނަށް ހަލާކާއި ހަބާއްޖެވެރިކަން ހުއްޓެވެ. އަދި، އެ إِلٰهُ އެބައިމީހުންގެ ޝަރީކުތަކެއް ގެންގުޅުއްވިއެވެ. އެއީ، އެބައިމީހުން، الله ތަޢާލައާއި ޝަރީކު ކުރިކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ދެން، އެ إِلٰهُ އެބައިމީހުންގެ ޝަރީކުތަކެއް ބާޠިލުކޮށްލައްވައެވެ."

فَٱصۡدَعۡ بِمَا تُؤۡمَرُ وَأَعۡرِضۡ عَنِ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ﴿٩٤﴾

{94} އޭ ރަސޫލާއެވެ! ތިބާ ރަސޫލާއަށް، ވަޙީން الله އަމުރުކުރެއްވި ފަރާތުން،
ފޮނުއްވައި ހައްޤުގެ މަގަށް ގޮވައިލައްވައި، މުސްތަޤީމުންނަށް އިސްލާމްދީން
އުނގަންނަވައިދެއްވާށެވެ! އަދި މުޝްރިކުންގެ ކިބައިން އެއްކިބާވެވަޑައިގަންނަވައި،
އެބައިމީހުންނާ ގުޅުން ކަނޑުއްވައިލައްވާށެވެ! އަދި، ތިބާ ރަސޫލާއާ ބާރު ގޮތުން،
މުޝްރިކުން އެ ދަޢުވަތައް ވަކިކުރުމަށް އެއްވެސް ފުރުސަތެއް ނުދެއްވާށެވެ!
އެހެނީ، الله ﷻ ވަނީ، އެބައިމީހުން އެ ދަޢުވަތުގެ ވާހަކަތަކުން، ތިބާ ރަސޫލާ
ދިފާޢުކުރައްވައިދެއްވައެވެ.[115]

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި، އިސްލާމް ދީން އަދާ ކުރުމުގައި، الله ﷻ ބާވައިލެއްވި އާޔަތްތަކެވެ. އެ ދުވަސްވަރު މުސްލިމުންގެ ބައިވަރު ނުވަނީ މަދުވެ. ފުރާނަ، މި އާޔަތުގައި، الله ﷻ ގެ ރަސޫލާއަށް، އެ إِلٰهُ އަންގަވައިފައި އެ ވަނީ، އެ ރަސޫލާއާ އަދި، ޞަޙާބީ ދުޝްމަނުން ބާރު ގޮތުން މުޝްރިކުން ދައްކާ ވާހަކަތަކުން ޤާބިލުންތައްވައި އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން އެއްކިބާވެވަޑައިގަތުމަށެވެ. އަދި އެ ގޮތުގައި ހުންނަވައިގެން ދީނުގެ ދަޢުވަތުދެއްވުމަށެވެ.

115– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ނަމަވެސް، اللهُ ﷻ ގެ ކަލިމަތުގެ މަތިވެރިކުރައްވުމަށް ބަލައި ޖިހާދުކުރުން ފަރްޟުކުރައްވައި، ޖިހާދުގެ ހުކުމްތަށް ބަޔާންކުރައްވައިގެންވާ އާޔަތްތައް ބާވައިލެއްވުމުން، ކީރިތި ރަސޫލާ އަދި، ކީރިތި ޤުރުއާނާ ބެހޭ ގޮތުން ކާފިރުން ދައްކައި އެ އުޅޭ ވާހަކަތަކަށް ޖަވާބުދެއްވައި، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން އެއްކިބާވެވަޑައިގެންނެވުމަށް، މި އާޔަތުގައި، ކުރެއްވުނު އަމުރުފުޅު މަންސޫޚުކުރައްވާފައެވެ. އަދި، މި އާޔަތް ނޫނަސް މި ގޮތަށް އަމުރުފުޅު އައިސްފައިވާ ހުރިހައި އާޔަތްތަކުގައިވާ އެ ހުކުމް މަންސޫޚުކުރައްވާފައެވެ. އެ ކަން سُورَةُ التَّوبَةِ ގެ އާޔަތްތަކުން ތަނަވަސްކޮށް އެނގެއެވެ. وَاللهُ أَعْلَمُ.

إِنَّا كَفَيۡنَٰكَ ٱلۡمُسۡتَهۡزِءِينَ ﴿٩٥﴾

﴾95﴿ ހަމަކަށަވަރުން، ޤުރައިޝު ވަންނަރައިގެ ބޮޑެތިންނާއި ޢަރީދުންގެ މުޝްރިކުންނާއި އެ ނޫން އެންމެހައި މީހުންގެ ކިބައިން ވެސް، އިބަ ރަސޫލާއަށާއި، އިސްލާމް ދީނަށް ފުރައްސާރަކުރަމުން މަލާމާތްކުރާ އުޅޭ މީހުންގެ ނުބައިކަމުން، އިބަ ރަސޫލާއާއި، އިސްލާމް ދީން ރައްކާތެރިކޮށްދެއްވައި، އެބައިމީހުންނަށް ސަޒާދެއްވުމަށް، މިކަން إِلٰهُ ފުދުއްވެ.

އެއީ، އޭގެ މީހުން އެއްބަޔަކު ދުނިޔެމަތީގައި ހަލާކުވެ، އަނެއް ބަޔަކު ދުރަވެ، ނިކަމެތިވެވާނާ ގޮތް ދިންވަރުކުރައްވުމުންނެވެ. އަދި އާޚިރަތުގެ ގަދަފަދަ ޢަޛާބަށް އެބައިމީހުން ހުށަހެޅިވުމުންނެވެ. ބަލާ، ކާފިރުންގެ ބޮޑުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ބިރު ފުދެންވަޑައިގެންނަވާނެތެވެ![116]

ٱلَّذِينَ يَجۡعَلُونَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَۚ فَسَوۡفَ يَعۡلَمُونَ ﴿٩٦﴾

116- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

96 ޘަވާބުދެއްވާނެތެވެ. އެ މުސްލިމުންނާއި، އެބައިމީހުން އެ ކުރާ އަޅުކަމުގައި
ބުރަމަގާ އަދި އެ ނޫން ވެސް ހާލަތު، الله ﷻއާ ބައިވެރިކޮށް، އެ ތަޤްވާވެރިކަމާ
އަޅުކަންކޮށް، ޝަރީޢަތުގެ އުޅޭ މީހުންނެވެ. ދެން، ޝަރީޢަތުގެ ނުބައި ނަހީތަ
ނިކަންނުރާ އެބައިމީހުންނަށް އެއްގޮތްވެ. މިހާ، އެ ކަމުގެ ނުބައި ނަހީތަ
ދޫކޮށްލައިފައި ވެސް އަދި ހާލަތެއްގައި ވެސް އެބައިމީހުންނަށް ޘަވާބުދޭން ކަން
ކަށަވަރެވެ.[117]

وَلَقَدۡ نَعۡلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدۡرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ٩٧

97 އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އިބަ ރަސޫލާ، މީސްތަކުންނަށް
އިސްލާމް ދީނުގެ ދަޢުވަތު ދެއްވާތީވެ، އެ ކަމާ ނުރުހި، އިބަ ރަސޫލާގެ ރަސޫލުކަން
ދޮގުކޮށް، އިބަ ރަސޫލާއަށް މަލާމާތްކުރުމުގެ ގޮތުން، މުޝްރިކުން އެ ދައްކައި ބުނާ
ވާހަކަތަކުގެ ސަބަބުން، އެއްވެސް ޝައްކެއްނެތް ގޮތުގައި، އިބަ ރަސޫލާގެ ހިތްދަތިވާ
ނުހަނު ދަތިފުޅުވާ ކަން، މިވަން إِلٰهُ، ތާޢަން ދެނެވޮޑިގެންވާކަމެވެ.[118]

فَسَبِّحۡ بِحَمۡدِ رَبِّكَ وَكُن مِّنَ ٱلسَّٰجِدِينَ ٩٨

98 އޭ ރަސޫލާއެވެ! ދެން، މުޝްރިކުން އެ ދައްކައި ބުނާ ވާހަކަތަކުގެ ސަބަބުން،
އިބަ ރަސޫލާގެ ހިތްދަތިވާން ދަތިވާ ކަމެއް ދެކެވި، އިބަ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّގެ
ހަމްދުކުރައްވާ ތަސްބީހަދެއްވާށެވެ، އެ إِلٰهُގެ ހާސްބަނުވާން ބަލާނަގަންނަވާށެވެ،
އެ إِلٰهއަށް ބޯލަނބައި، ސަޖިދަކުރައްވާށެވެ! އަދި، އެ إِلٰهއަށް އަޅުކަންކުރާ
ސާލިޙުންގެ މީހުންގެ ތެރޭގައި، އިބަ ރަސޫލާ ވެސް ވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ!

117- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
118- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދަންނާށެވެ! الله ﷻ ގެ ހުސްޖާރިހުވަންތަކަށް ބަޔާންކުރުން ތަސްބީޙަކުރުމާއި، އެ إِلٰهއަށް ޙަމްދާއި، ތަޢުރީފާއި، ޝުކުރުދަންނަވައި، ގިނަގިނައިން ނަމާދުކުރުން، ސަޖިދަކުރުން، އަޅުކަންކުރުން ދިނަކުރުވަޔާ، މަރުވެރިކަމާއި ހިތްދަރިޔާކަން ހުރި ކަމެކެވެ.[119]

وَٱعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ ٱلْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

﴿99﴾ އަދި، އިބަ ރަސޫލާ ދުނިޔާގައި ދިރިހުންނެވިހާ ދުވަހަކު، އިބަ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّ، الله ﷻއަށް އަޅުކަންކުރެއްވުމުގައި ދެމިހުންނަވާށެވެ! އެއީ، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް، މަރު އަތުވެއްޖެހިނދަކު ދާންދެނެވެ. އެ މަރަކީ، ޔަޤީންވެސް ޝައްކެއްނެތި ކަށަވަރު އިންސާނުންގެ ގާތަށް ވެސް އަންނާނޭ ކަން ހަޤީޤަތުގައިވާ ކަމެކެވެ.

ދަންނާށެވެ! الله ﷻ ގެ މި އަމުރުފުޅުގައި އެންމެ ފުރިހަމައަށް ކިޔަމަންތެރިވެވަޑައިގެން ހުންނެވީ އެކު، مُحَمَّدُ ﷺ އަމާޒުކޮށްދެއްވާ ތާނގެން، އެ إِلٰهއަށް އަޅުކަން ކުރެއްވުމުގައި، އެ ރަސޫލާ ދެމިހުންނެވީއެވެ.[120]

سُورَةُ النَّحْلِ

سُوْرَةُ النَّحْلِއަކީ، މައްކީ ސޫރަތެކެވެ. މި ސޫރަތަކީ، ކިރިޔާ ޤުރްއާނުގައިވާ الْمِئِينَގެ ސޫރަތްތަކުގެ ތެރެއިން ހަތްވަނަ ސޫރަތެވެ.[121] الْمِئِينَގެ ސޫރަތްތަކަކީ، ދިގު ސޫރަތްތަކަށްފަހުގެން ކުރުވުމައި، ސަބްޢަ ޠިވާލުން ދިގު ސޫރަތްތަކެވެ. މި ސޫރަތުގައި ވަނީ 128 (ސަތޭކަ އަށާވީސް) އާޔަތެވެ. އަދި 16 (ސޯޅަ) رُكوعއެވެ. މި ސޫރަތަކީ، ކިރިޔާ ޤުރްއާނުގެ 16 (ސޯޅަ)ވަނަ ސޫރަތެވެ.

119– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
120– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
121– مَوْقِعُ الْمُصْحَفِ الْإِلِكْتْرُونِي التَّعْرِيفُ بِالسُّوَرِ

رَسُولُ اللهِ ﷺ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

(خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ) މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން، އެންމެ ހެޔޮ މީހަކީ، ކީރިތި ޤުރްއާން އުނގެނި އަދި އުނގަންނައިދޭ މީހާއެވެ." އަދިވެސް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

(مَنْ عَلَّمَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، كَانَ لَهُ ثَوَابُهَا مَا تُلِيَتْ) މާނައީ: "اللهُ ﷻ ގެ ފޮތުން އާޔަތެއްގެ މިންވަރު ވެސް އުނގަންނައިދިނީ މީހަކަށް، އެ އާޔަތް ކިޔެވޭހައި ހިނދަކު އެ ކަމުގެ ޘަވާބު ލިބިލިބި ހުންނަހުއްޓެވެ."